

הלכות עבודה זרה פרק יא (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור – רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י"א

הקדמה – מקום הפרק בסדר הכללי

הפרקים הקודמים עסקו בעבודה זרה ממש, לאחר מכן ב"לא תחנם" – לא לתת לגויים לדור בארץ ישראל, לא להיות בשותפות עם עובדי עבודה זרה. פרק י"א מתרחק מעבודה זרה ממש, לדברים שאינם בכלל עבודה זרה עצמה, אלא **חוקות הגויים** – מנהגים של עובדי עבודה זרה שאסור לחקות. היסוד: על ידי התקרבות אליהם במנהגים מגיעים בסופו של דבר לעבודה זרה ממש.

הלכה א – "אין הולכין בחוקות הגויים"

דברי הרמב"ם:

"אין הולכין בחוקות הגויים ולא מדמין להם, לא במלבוש ולא בשער, שנאמר ולא תלכו בחוקות הגויים... ונאמר השמר לך פן תנקש אחריהם..."

פשט:

אסור ללכת בדרכים ובמנהגים של גויים, להידמות להם – לא בלבושים, לא בתסרוקות.

חידושים והסברים:

1. "חוקות" פירושו **מנהגים, לא חוקים**: "חוק" אינו פירושו חוק פורמלי, אלא **קביעות, רגילות** – מלשון חקיקה, "דבר הנחקק", דבר שהוא תדיר כסדר. חוק הוא אולי הביטוי החזק ביותר של רגילות, אבל "חוקות הגויים" פירושו פשוט מנהגיהם, לא חוקיהם הפורמליים.

2. "חוקות הגוי" **מתייחס לדברים ניטריים, לא לעבירות**: עבירות כבר אסורות מצד עצמן. האיסור המיוחד של "חוקות הגוי" מתייחס לדברים **שבעצמם ניטריים** – סך הכל "סגנון" – אבל מכיוון שגויים עושים כך, ואין סיבה מעשית לכך, זה אסור. **אם גוי עושה משהו מכיוון שזה מעשי, אין כאן איסור חוקות הגוי**. אבל כאשר הסיבה היחידה היא "כך עושים גויים" – אז זה אסור.

3. **הפסוקים מדברים בהקשר של עריות ועבודה זרה**: "ולא תלכו בחוקות הגוי" מדבר בהקשר של עריות (כמו נישואין עם אחות), ו"השמר לך פן תנקש אחריהם" מדבר על עבודה זרה. אבל הרמב"ם דורש זאת ברחבה: היסוד הוא שכאשר **מאמצים מנהגים גויים (אפילו ניטריים), מתקרבים אליהם, ובסופו של דבר מגיעים לעריות ולעבודה זרה**. התורה חוששת מתהליך ה"התקרבות".

4. **מקבילה ל"לא תחנם"**: כשם שב"לא תתן להם חן" אמר הרמב"ם שזה לא משום שלא מחמיאים, אלא משום שזה מביא קירוב **הדעת** – כך גם כאן, האיסור הוא משום שמתקרבים אליהם יותר מדי.

5. **"הכלל וענין הדברים – שלא ידמה להם, אלא יהא הישראלי מובדל מהם וידוע"**: הרמב"ם מסכם שהכלל של כל האיסורים הללו הוא: יהודי צריך להיות מופרד מגויים ומוכר כשונה. "מובדל בשאר מעשיו כשם שמובדל בהם במדות ובדעות" – כשם שיהודי חושב אחרת (מדות = יסודי התורה; דעות = הלכות דעות), כך צריך להיות שונה גם במעשים ובלבושים. הפסוק "ואבדיל אתכם מן העמים" מובא כמקור.

6. **"מובדל" אינו פירושו ללבוש לבושים יהודיים, אלא לא ללבוש לבושים גויים**: אפשר לטעון ש"מובדל במלבושו" היא מצוות עשה

דאורייתא ללבוש דווקא לבושים יהודיים. אבל הרמב"ם לא הולך כך – הוא אומר רק שלא ללבוש לבושים גויים. ההבדל: אין צורך לחפש "את הלבוש היהודי", אלא אין לחפש מה גויים לובשים. אדם לובש מה שמעשי (חם בחורף, קריר בקיץ) – זה מספיק.

7. **מקבילה להלכות דעות**: הרמב"ם משתמש באותה לשון בהלכות דעות: "כשם שהחכם מובדל בדעותיו ובשאר מעשיו, יהיה מובדל במאכלו". שם זה מתייחס לתלמיד חכם – הוא צריך גם במעשה להתאים למדרגתו הגבוהה. **ככל שהדעת גבוהה יותר, כך המעשים צריכים להתאים לכך יותר**.

הלכה א (המשך) – פרטים: מלבוש, שער, בלורית

דברי הרמב"ם:

"ולא ילבש כמותם מלבוש המיוחד להם, ולא יגדל ציצית כמו ציצת ראשם... שמגלחין מן הצדדין ומניחין שער באמצע, וזה הנקרא בלורית... ולא יגלח הצדדין מנגד פניו על האזנים..."

פשט:

אין ללבוש לבושים המיוחדים לגויים; לא לעשות תסרוקות כמו שלהם – במיוחד "בלורית" (לגלח את הצדדים ולהשאיר שיער באמצע).

חידושים והסברים:

1. **"מלבוש המיוחד להם"** – רק מה שספציפי להם: האיסור אינו על מכנסיים רגילים או בגדים נורמליים שכולם לובשים. **אלא לבוש ש"מיוחד להם"** – מזוהה ספציפית עם גויים/עבודה זרה – זה אסור. אם כולם הולכים כך, זה לא "מיוחד להם".

2. **האם צריך לדעת מה עובדי עבודה זרה של היום עושים? לכאורה, כדי לדעת מה אסור, צריך לדעת מה עובדי עבודה זרה של היום עושים** – לא סתם גויים מהשכונה, אלא מה שמזוהה עם עבודה זרה.

3. **בלורית – שני איסורים**: מי שעושה "בלורית" (מגלח את הצדדים, משאיר שיער באמצע/מלפנים) עובר גם על איסור פאות (מצווה מיוחדת), גם על חוקות הגוי. אלו שני איסורים נפרדים.

4. **יהודים עושים הפוך**: יהודים מגלחים באמצע ומשאירים בצדדים (פאות) – זה ממש ההיפך מבלורית.

הלכה א (המשך) – בנין: "שלא יבנה מקומות כבנין היכלות של עובדי זרה"

דברי הרמב"ם:

"וכן בבנין, שלא יבנה מקומות כבנין היכלות של עובדי זרה כדי שיתכנסו בהם רבים כמו שהם עושים".

פשט:

אין לבנות מקומות ציבוריים בסגנון של היכלות עבודה זרה, שנבנו כדי למשוך המוני אנשים.

חידושים והסברים:

1. **הרמב"ם נותן טעם** – "כדי שיתכנסו בהם רבים": הרמב"ם מסביר מדוע גויים בונים כך – כדי שיתפוס את העין וימשוך אנשים. אין ללמוד מהם את הטריק הזה, אפילו למטרה טובה (כמו בית מדרש).

חידושים והסברים:

1. מהי משמעות "קרוב למלכות"? הרמב"ם אומר לא "לצרכי רבים" – הוא אומר רק "קרוב למלכות וצריך לישב לפניהם". זה יכול להתכוון לסתם יהודי שצריך לעשות עסקים עם גויים, לא דווקא עסקן שעוזר ליהודים. גם בגמרא כתוב רק "קרובים למלכות" ללא ציון שזה לטובת ישראל.

2. הרמב"ם בתשובה מביא אמנם שהטעם הוא "כדי שיגן על ישראל אצלם" – הוא קרוב למלכות כדי להגן על יהודים.

3. פשט רחב יותר אפשרי: אפילו בלי זה – עצם העובדה שגוי יודע שיש לו משפחה/מכרים יהודיים, שיש לו "אחריות" – זה עצמו כבר עוזר ליהודים.

4. ראייה חשובה מהיתר זה: אם זה היה לאו דאורייתא ברור, איך אפשר להתיר? זה מראה שהאיסור של חוקות הגויים (לפחות בפרטים מסוימים) אינו לאו פשוט כל כך. אבל הרמב"ם מונה זאת כאחד הלאווין, וקשה להבין איך אפשר להתיר לאו.

5. [דיגרסיה: עסקנים של היום:] באמריקה מאפשרים לבוא עם כיפה, זה לא גנאי.

הלכה ד – אין מנחשין כגויים

דברי הרמב"ם:

"אין מנחשין כגויים, שנאמר 'לא תנחשו'. כיצד היא הנחש? כגון אלו שאומרים: הואיל ונפלה פתי מפי, הואיל ונפל מקלי מידי – איני הולך למקום פלוני היום שאיני מצליח... או הואיל ועבר שועל מימיני... שמא יפגעני אדם רמאי... צפצוף העופות... ואומרים נחש זה אומר... יהיה כך ולא יהיה כך, טוב לעשות פלוני ורע לעשות דבר פלוני... שחטו תרנגול זה שקרא ערבית, או שחטו תרנגולת זו שקראה כמו תרנגול... וכן המשים לעצמו סימנות – אם יאמר לי כך וכך אעשה דבר פלוני... כאליעזר עבד אברהם... הכל אסור. וכל העושה מעשה מדברים אלו לוקה."

פשט:

אסור לנחש כמו הגויים – כלומר לקחת סימנים מאירועים מקריים (לחם נופל מהפה, מקל נופל מהיד, שועל עובר, ציפורים מצייצות, תרנגול קורא בזמן מזור) כסימן שלא יצליח. גם לעשות סימנים לעצמו (כמו אליעזר עבד אברהם) אסור. הכל אסור, ומי שעושה מעשה על פי זה מקבל מלקות.

חידושים והסברים:

1. מהי משמעות "כגויים"? האם זה אומר שרק באופן שגויים עושים זה אסור, אבל "ניחוש יהודי" היה מותר? הרמב"ם מביא את הפסוק "כי לא נחש ביעקב" – זה מראה שאצל יהודים לא צריך להיות ניחוש כלל. הפסוק "לא ימצא בך" פירושו שאצל יהודים לא צריך להימצא סוג האמונות שיש אצל גויים. אבל הרמב"ם לומד שזה יותר מסתם חוקות הגויים – זה איסור בפני עצמו שהתורה כבר אסרה בעצמה, אף על פי שזה גם חוקות הגויים.

2. הבדל בין ניחוש לרציחה: ברציחה לא אומרים שהאיסור הוא משום שגויים עושים זאת – רציחה היא בעיה בעצם. אבל בניחוש הבעיה היא חוקות הגויים, כי לא עושים שום מעשה כישוף – זה רק אמונות טפלות שמקורן בדרכים גויות.

3. סימן השועל – דה-מוטיבציה: השועל הוא חיה ערמונית, חכמה – האדם חושב שהיום יפגוש רמאי. בשני הדוגמאות (שועל, לחם נופל) התוצאה המעשית היא שהוא נעשה מדוכא – "היום לא יום טוב, אולי מחר."

4. תרנגול שקרא ערבית – למה שוחטים: השחיטה אינה משום שלא אוהב את התרנגול, אלא משום שרואה בזה סימן רע, ולכן חושב שצריך לשחוט אותו כדי לעצור את הסימן הרע.

5. אליעזר עבד אברהם – שיטת הרמב"ם: הרמב"ם מביא את סימן אליעזר ("גם לגמליך אשקה") כדוגמה לניחוש שאסור. הרמב"ם סובר

2. "יתקבצו/יתכנסו בהם רבים" – מוטיב חוזר אצל הרמב"ם: הרמב"ם משתמש בלשון "יתקבצו/יתכנסו בהם רבים" לפחות שלוש פעמים בהקשרים שונים (גם אצל מציר, אצל השירה). משהו מפריע לרמב"ם בקונצפט של עשיית מקום אטרקטיבי במיוחד כדי שאנשים "יתקהלו".

3. מהן "היכלות"? הרמב"ם מביא מספרי שהיכלות הם "טרטיות וקרקסאות" (תיאטראות וקרקסים). אלו לא סתם מקומות בידור, אלא היה להם קשר לעבודה זרה – בידור לאנשים אבל עם גוון של עבודה זרה.

4. פשט אפשרי: האיסור הוא שיהודי לא יבנה משהו שיראה כמו כנסייה, כך שאנשים (במיוחד גרי תושב או המון עם שאינם יודעים הרבה) יכנסו כי הם חושבים שזו כנסייה, ובכך "לדרוש את השם" בדרך שגויה.

5. האם האיסור רק על בתי כנסת או גם על בתים פרטיים? הרמב"ם אומר "היכלות" – לא דווקא בית כנסת. אפילו בית או משרד אסור לעשות כמו היכלות גויים.

6. דיגרסיה: בית כנסת לא צריך להיות כמו תיאטרון:] בית כנסת הוא מקום שהולכים אליו כי רוצים להתפלל, לא כי זה מקום יפה. אין לחקות את הגישה הגויית של "יחסי ציבור" באמצעות אדריכלות. יהודים צריכים למצוא דרך משלהם כיצד "למשוך" אנשים.

7. דיגרסיה: "בידור כשר": הרמב"ם אולי לא היה אוהב את הקונצפט שצריך לעשות בידור חרדי כדי שאנשים לא ילכו לבידור גויי.

8. יהודים חרדים ובניינים: יהודים חרדים מקפידים על לבוש ותספורת (לא להיות כמו גויים), אבל על בניינים פחות מקפידים. הרפורמים אכן עשו בתי כנסת שנראים כמו בתי עבודה זרה, אבל בדרך כלל אפשר לזהות בית כנסת.

הלכה א (המשך) – גוי המסתפר מישראל / בלורית

דברי הרמב"ם:

כיוון שהגיע קרוב לבלוריתו שלוש אצבעות לכל רוח – שומט ידו ומסתפר.

פשט:

ספר יהודי המגלה גוי אסור לעשות את ה"בלורית" – תסרוכת מיוחדת הקשורה לעבודה זרה. כשהוא מגיע קרוב שלוש אצבעות לבלורית, עליו להפסיק.

חידושים והסברים:

1. האם הבלורית היא עבודה או רק הכנה לעבודה זרה? זה היה חלק מ"דרך עבודה" – לא סתם דבר חילוני, אלא משהו שקשור לאליל. הגוי עצמו לא היה אומר שזה דבר חילוני – יש לזה קשר לאלוהי.

2. ממורה נבוכים: אומרים שזה לא העבודה עצמה, אלא הכנה – זה עושה ענווה, זה עושה אדם "מושפל" כדי שיוכל לעבוד אחר כך. משל: למה אוכלים ביום טוב? זה עצמו אינו עבודת השם, אלא הכנה כדי שיהיה יום טוב נעים.

3. על כל פנים: זה היה חלק מעבודה זרה – בגדר "דרך עבודה" – ולכן הספר היהודי אסור לעשות זאת, ועליו לתת לעוזר הגויי לסיים.

הלכה א (המשך) – ישראל הקרוב למלכות

דברי הרמב"ם:

"ישראל שהוא קרוב למלכות וצריך לישב לפניהם תמיד, הרי זה גנאי לו שלא יהיה מלובש כמותם – הרי זה מותר לו ללבוש כמותם ולגלח כנגד פניו כדי שלא יתנוול."

פשט:

יהודי הנמצא אצל המלכות וצריך לשבת לפניהם, מותר לו להתלבש כמותם ולהתגלח כמותם, כדי שלא ייראה מאוס.

בחזיב – לא יכול להיות שזו עבירה. הראב"ד סובר גם ש"בית תינוק ואשה" (גמרא: "אף על פי שאין נחש יש סימן") פירושו שאפשר לסמוך על סימנים, אבל רק שלוש פעמים (כמו שהגמרא אומרת). הרמב"ם לא מביא את התנאי של שלוש פעמים.

3. מחלוקת יסודית רמב"ם-ראב"ד:

- **רמב"ם:** אסור לעולם לעשות מעשה על סמך סימן. רק סימן *אחרי* המעשה (לשמחה בעלמא) מותר.

- **ראב"ד:** מותר לעשות דברים על סמך סימנים (כמו אליעזר). רק סוגים מסוימים של ניחוש אסורים.

4. **נפקא מינה מעשית:** לפי הראב"ד מותר ללכת לומר "פסוק לי פסוקך" ולפי זה לעשות שידוך או לא (או "גורל הגר"א"). לפי הרמב"ם אסור.

5. **קושיה פתוחה על הראב"ד:** אם הראב"ד סובר שסימנים מותרים – מה לפיו ההבדל בין סימן מותר לניחוש אסור? זה לא התברר.

6. **שיטתו הכללית של הרמב"ם (נרמז):** הרמב"ם רוצה שאדם יקבל החלטות על סמך שכל, לא על סמך סימנים. בסוף הפרק הרמב"ם יסביר את שיטתו יותר בפירושו.

הלכה ז – קוסם קסמים

דברי הרמב"ם:

"ואיזהו קוסם? זה העושה מעשה משאר המעשיות כדי שישום דעתו ותתבטל מחשבתו מכל הדברים עד שיאמר דברים שעתידים להיות..."

פשוט:

קסם הוא סוג של ניבוי עתידות על ידי ריקון המחשבה (סוג של מדיטציה), דומה לידעוני אבל בלי המעשים ה"מפוארים". זה שונה מניחוש – ניחוש הוא רק עשיית סימן ממה ששומעים, קסם הוא הליך אקטיבי להגיע למצב של מחשבה ריקה.

חידושים והסברים:

1. **"ישום דעתו" – פירושו:** המילה "ישום" מתורגמת מלשון שומם/משותם – דעתו נעשית ריקה, כמו "קום והשם". זה פירושו מצב שבו המוח מתרוקן לגמרי, ומה שעולה לו אז, הוא חושב, הם "דברים שעתידים להיות".

2. **רשימת מעשי קסם:** הרמב"ם מביא שיטות שונות: (א) משמש בחול ובאבנים – עובד עם חול ואבנים בידיים; (ב) גועה לארץ וצועק – משתטח על הארץ וצועק; (ג) מסתכל במראה של ברזל או בשעשוע – מסתכל במראה, כדור קריסטל, או זכוכית ומשתמש בכוח הדמיון; (ד) אווז מקל בידו ונשען עליו – אווז מקל ונשען עד שהמחשבה מתרוקנת.

3. **ראיה מהפסוק "עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו":** הפשט הפשוט בפסוק הוא ש"עץ" פירושו עבודה זרה. אבל הרמב"ם מפרש זאת מילולית – המקל עצמו, כי הקוסם משתמש במקל ככלי לקסם.

4. **דין השואל לקוסם:** השואל (מי ששואל את הקוסם) מקבל רק מכת מרדות (מדרבנו), אבל הקוסם עצמו, אם עשה מעשה של קסם, מקבל מלקות דאורייתא, שנאמר "לא ימצא בך קוסם קסמים" – כי זה לאו שיש בו מעשה.

5. **שאלה לגבי מדיטציה:** שאלה קשה – לפי הרמב"ם יוצא שאסור לעשות מדיטציה עם פעולה (ואולי אפילו בלי פעולה) כאשר המטרה היא לומר עתידות דרך כוח הדמיון. בספר המצוות כתב הרמב"ם שאסור לעורר את כוח הדמיון "ובאחד מיני עוררות". הבדל: קוסם אינו פירושו שיש שימוש בכוח הדמיון – זה פירושו ספציפית אמירת עתידות דרך כוח הדמיון. סתם מדיטציה להרגעת המוח (בלי עתידות) אינה אותו דבר. אבל נשאר קושיה למה הרמב"ם סובר שזה רע – אולי כי זה סוג של חזקת הגויים.

הלכה ט – מעונן

שאליעזר לא עשה טוב – הוא עשה זאת רק משום שהיה עבד (לא יהודי), או משום שזה היה לפני מתן תורה.

6. **קושיה על הרמב"ם לגבי אליעזר:** לפי פשט פשוט באליעזר, הרי הוא רק חיפש אישה עם מידות טובות – "גם לגמליך אשקה" הוא מבחן הגיוני של אופי, לא ניחוש! תירוץ: אם זה היה רק מבחן אופי, לא היה צריך לעשות על זה תפילה שלמה – הוא פשוט היה יכול לבדוק את מידותיה. הפשט הפשוט יותר בגמרא הוא שזה אכן היה ניחוש.

7. **"כל כיוצא בדברים אלו הכל אסור" – כלל רחב:** הרמב"ם מבהיר שאי אפשר למנות כל סוג של שטות – הכל אסור.

8. **"לוקה" – מהו המעשה? שאלה מעניינת:** הרמב"ם אומר "בכל עשה מעשה מדברים אלו לוקה" – מקבלים מלקות רק עם מעשה. אבל מהו המעשה? את הסימן עצמו הוא לא עושה – הסימן קורה (הוא רואה ציפור). המעשה שהוא עושה (עסקה עסקית) אינו בעצמו עבירה. העבירה היא שהוא עשה *בגלל* שהיה סימן – אבל זו מוטיבציה, לא מעשה!

הלכה ד (המשך) – מה מותר: סימן לאחר מעשה

דברי הרמב"ם:

"מי שאומר דירה זו שנכנסתי בה סימן טוב הוא לי, או אישה זו שנשאתי, או בית זה שקניתי מבורך הוא... וכן השואל לתינוק איזו פסוק אתה לומד, אם אמר לו פסוק של ברכות ישמח ויאמר זה סימן טוב – כל אלו וכיוצא בהן מותר. הואיל ולא כיון מעשיו ולא נמנע מלעשות, אלא עשה סימן זה לעצמו לדבר שכבר רצה וראה לעשותו."

פשוט:

מותר לשמוח בסימן טוב לאחר שכבר עשה דבר – כי לא קיבל את ההחלטה על סמך הסימן. גם לשאול תינוק "פסוק לי פסוקך" מותר, אם לא עושים מעשה על פי זה.

חידושים והסברים:

1. **ההבדל היסודי – סימן לפני מול סימן אחרי:** כל ההבדל של הרמב"ם בין אסור למותר הוא: אם עושים מעשה *על סמך* סימן – אסור (ניחוש). אם שמים לב לסימן *לאחר* שכבר עשו – מותר. בדירה/אישה: הוא כבר התחתן, כבר קנה, והוא מבחין שמאז הולך לו טוב – זה מותר. "הואיל ולא כיון מעשיו ולא נמנע מלעשות" – הוא לא עשה ולא נמנע בגלל הסימן.

2. **קושיה על "פסוק לי פסוקך":** בדירה/אישה ברור – זה כבר אחרי המעשה. אבל ב"פסוק לי פסוקך" – מתי הוא שואל את התינוק? הרי הוא הולך לשאול *לפני* המעשה, הוא רוצה לדעת אם היום יום טוב! איך הרמב"ם יכול לצרף זאת לדירה/אישה?

3. **תירוץ:** הרמב"ם אומר "ישמח ויאמר זה סימן טוב" – הוא שמח סתם. הוא לא עושה שום דבר על סמך זה. הוא רק רוצה להיות עם יום טוב, הרגשה טובה. בשני המקרים (דירה ותינוק) העיקר שהוא לא עושה שום מעשה על סמך הסימן.

4. **"סימן טוב ומזל טוב" – האם זה מותר? כשאומרים "מזל טוב" בשידוך – האם זה ניחוש? מסקנה:** זה מותר אפילו לפי הרמב"ם, כי לא עושים שום מעשה על סמך זה – רק מאחלים שיהיה במזל.

מחלוקת רמב"ם

ם וראב"ד על ניחוש

חידושים והסברים:

1. **ראב"ד על יחודים (מהלכה קודמת):** הראב"ד אומר "איני יודע מה זה" – הוא לא מבין מה הרמב"ם מתכוון ביחודים.

2. **שיטת הראב"ד לגבי אליעזר:** הראב"ד אומר "אמרו אברהם זה חידוש גדול שראוי לסמוך עליו, אי מותר הוא" – הראב"ד סובר שסימן אליעזר היה מותר. ראיתו: התורה מספרת את המעשה לא בגנאי, אלא

- **שנית**, אפילו כשהקוסם אומר "זה טריק", העיניים רואות משהו שונה מהמציאות – וזה עצמו יכול להיות הבעיה של "אוחז את העיניים". הקוסם מחפש באופן אקטיבי להטעות את העיניים.

- **שלישית**, הרמב"ם עצמו אומר "אנשים פתאים ומהודרים" – גם בזמנו אנשים ידעו שאלו טריקים, ובכל זאת הוא סובר שזה אסור.

5. **מחלוקת ראשונים**: הרמב"ן חולק על הרמב"ם בפשט "מעונן" בכלל, והרמ"א לא הולך בשיטת הרמב"ם. למשל, לפי הרמב"ם אסור מדאורייתא לעשות חתונה ביום שלישי כי "זה זמן טוב" (מעונן), אבל הרמ"א אומר לעשות כך.

6. **הלכה מול טעמי המצוות**: אסור לערבב הלכה עם טעמי המצוות. הרמב"ם לא אומר שהאיסור הוא שקר (שקר הוא איסור אחר). זה איסור מיוחד לגרום לאחר לחשוב שאנשים יכולים לעשות דברים בלתי אפשריים. אבל אפילו אם מבינים את הטעם אחרת, ההלכה נשארת הלכה.

הלכה ו-1 – חובר חבר

דברי הרמב"ם:

"איזהו חובר? זה שמדבר דברים שאינם לשון עם ואין להם ענין, ומעלה על דעתו בסכלותו שאותם הדברים מועילים... עד שאמרו כך וכך על הנחש שלא יזיק... ואוחז בידו בשעה שמדבר מפתח או אבן או קערה וכיוצא בהן, הכל אסור."

"והובר עצמו שהוא החובר... אם היה שם מעשה... אפילו אם לא היה שם אלא שהניד אצבעותיו... הרי זה לוקה, שנאמר 'לא ימצא בך קוסם קסמים... וחובר חבר'."

"אבל אם דיבר דברים אלו ולא הניד לא אצבע ולא ראש ולא היה בידו כלום" – הוא פטור ממלקות.

פשט:

חובר הוא מי שמדבר מילים מיסטיות שאין להן משמעות אמיתית, והוא מאמין בטיפשותו שהמילים מועילות – למשל הוא אומר לחש על נחש שלא יזיק, או אומר מילים על אדם שיהיה מוגן. אם הוא החזיק משהו ביד (מפתח, אבן, קערה) או אפילו רק עשה תנועות באצבעות – הוא לוקה. בלי מעשה – הוא פטור ממלקות.

חידושים והסברים:

1. **יסוד החובר** – לחש שיש בו מעשה: כל שיטת הרמב"ם בחובר סובבת סביב ההבדל בין דיבור לבד (שאינו מעשה) לדיבור עם מעשה. זה עקבי עם הכלל שמלקות צריכה מעשה. הרמב"ם מביא ספציפית שאפילו אם ה"מעשה" הוא רק שהחזיק משהו ביד (מפתח, אבן) או רק התנועה באצבעות – זה כבר מספיק למלקות. אבל בלי שום מעשה – רק מילים – הוא פטור.

2. **משמעות "אברא קדברא"**: כדוגמה למילים מיסטיות: "אברא" = אני בורא, "קדברא" = במילותיי. זה ממש הענין של חובר – מי שמאמין שדרך מילים מיוחדות הוא יכול ליצור או לפעול דברים.

3. **ההבדל בין החובר והלקוח**: הרמב"ם מדבר גם על החובר עצמו (מי שאומר את המילים) וגם על מי שהולך לחובר ("החסיד" ששואל אצל החובר). שניהם קשורים לאיסור.

4. **התנועה בזמן דיבור** – האם זה "מעשה"? שאלה חדה: כאשר אדם מדבר, הוא מתנועע באופן טבעי (שפת גוף). האם זה נחשב כ"מעשה" שמחייב מלקות? המסקנה ברורה שלא – רפלקס טבעי של דיבור אינו ה"מעשה" שהרמב"ם מדבר עליו. הרמב"ם מתכוון כשהוא עשה בכוונה תנועות ספציפיות בידיו כחלק מטקס הלחש. אם היו נותנים מלקות על שפת גוף טבעית בזמן דיבור, היו עוברים על כל תוסף.

5. **ההבדל בין אחיזת עיניים למעשי תענועים אחרים**: לפי הרמב"ם, שסובר שכל דברי הכישוף לא עובדים באמת, אחיזת עיניים היא רק דרך

דברי הרמב"ם:

"איזהו מעונן? אלו נותני עתים, שאומרים באצטגנינות יום פלוני טוב, יום פלוני רע, יום פלוני ראוי לעשות בו מלאכה פלונית, שנה פלונית או חודש פלוני רע לדבר פלוני."

פשט:

מעונן הוא מי שקובע זמנים לפי אסטרוולוגיה – הוא אומר שימים/חודשים/שנים מסוימים טובים או רעים לדברים מסוימים.

חידושים והסברים:

1. **מחלוקת ראשונים על הרמב"ם**: ראשונים רבים חולקים על שיטת הרמב"ם. למשל, הגמרא אומרת שכאשר יש דין עם גוי יש לעשות זאת בחודש אדר כי אדר הוא חודש מבורך – לכאורה זה לא מתאים לרמב"ם שאומר שאסור לקבוע שחודש טוב למשהו. גם מנהג הרמ"א שלא לעשות חתונה בסוף חודש (כי הלכנה אינה במילואה) הולך לפי הראשונים החולקים על הרמב"ם.

2. **"אף על פי שלא עשה מעשה"**: הרמב"ם אומר שמעונן אסור אפילו בלי מעשה – רק לומר שיום פלוני טוב/רע כבר אסור, אבל על זה אין מלקות. אבל כאשר עושים מעשה – הולכים לעשות משהו בזמן הספציפי לפי מה שהחברים בשמים אמרו – אז מקבלים מלקות, שנאמר "לא תעוננו".

3. **פירוש "לא עשה מעשה"**: שני פירושים: (א) הוא רק אמר שיום טוב/רע, אבל לא עשה משהו לפי זה; (ב) הוא עשה את מעשה המעונן עצמו (אמר את העתידות) אבל לא עשה שום פעולה אחרת עם זה. ההבדל: "עשה מעשה" פירושו שפעל לפי אמירת המעונן – זה המעשה שהופך את זה ללא שיש בו מעשה עם מלקות.

הלכה ט (המשך) – אוחז את העיניים

דברי הרמב"ם:

"וכן האוחז את העיניים ומדמה בפני הרואים שעושה מעשה תמהון והוא לא עשה, הרי זה בכלל מעונן ולוקה."

פשט:

מי שעושה אחיזת עיניים – הוא גורם לאנשים לראות כאילו הוא עושה דברים פלאיים, אבל באמת הוא לא עושה כלום – הוא גם בכלל מעונן ומקבל מלקות.

חידושים והסברים:

1. **קושיה** – הקשר למעונן: לכאורה לאחיזת עיניים אין שום קשר למעונן (קביעת זמנים לפי כוכבים). הרמב"ם בכל זאת מכניס זאת תחת אותו לאו של "לא תעוננו".

2. **מיה משמעות "אחיזת עיניים" לפי הרמב"ם**: הרמב"ם אומר שהוא "מדמה" – הוא גורם לך לחשוב שהוא עושה משהו פלאי. זה הבדל – יכול להיות שכל דברי הכישוף עובדים דרך אחיזת עיניים / כוח הדמיון, וההבדל בין קטגוריות שונות הוא רק באופן.

3. **שתי שיטות בכישוף**: (א) אם אומרים שמעשי תימהון אחרים (כמו אובות וידעונים) עובדים באמת, אז אחיזת עיניים הוא ההבדל – מי שעושה רק טריק. (ב) אם לפי הרמב"ם שום דבר לא עובד באמת (כמו שהוא יאמר בהמשך שאפילו עבודה זרה לא עובדת), אז צריך להבין את ההבדל אחרת.

4. **האם "מג'יק שואו" מודרני אסור לפי הרמב"ם?** אם קוסם אומר בברור "זה טריק, אני לא סופרמן" – האם הוא עובר? הסברא הייתה שלא, כי הרמב"ם אומר שהאיסור הוא משום שמרמים אנשים שאנשים יכולים לעשות דברים בלתי אפשריים. אבל:

- **ראשית**, הלכת הרמב"ם אינה תלויה בטעם. אפילו אם הטעם הוא להימנע מהטעיה, ההלכה יכולה להיות רחבה יותר.

בהמשך את ענין לוחש בפסוק.

4. **איסורים שונים יכולים להתחבר:** לפעמים אדם עושה גם חובר חבר (אומר מילים חסרות משמעות), גם קושר (עושה קשר), גם מיני כישוף אחרים. אבל הרמב"ם עושה כל אחד **לאו נפרד** בפני עצמו.

5. **שיטת הרמב"ם שחובר חבר לא עוזר:** הרמב"ם סובר שהאיסור אינו משום שהוא משתמש בכוחות רעים – להיפך, הוא סובר שזה לא עושה כלום. זה היסוד של שיטתו בכישוף בכלל.

הלכה יב – מי שנשכו עקרב או נחש – לוחש על מקום הנשיכה

דברי הרמב"ם:

"מי שנשכו עקרב או נחש, מותר ללחוש על מקום הנשיכה, אפילו בשבת... כדי ליישב דעתו ולחזק לבו... לאו רפואה היא"

פשוט:

מכיוון שהאדם בסכנה ובפאניקה, התירו לו לעשות דברים שהוא משכנע את עצמו שעוזרים, כדי שלא תטרף דעתו עליו.

חידושים והסברים:

1. **היתר כפול – גם חובר חבר, גם שבת:** הרמב"ם מתיר זאת גם מצד איסור חובר חבר, גם מצד איסורי שבת (שבהם רפואה בשבת אסורה חוץ מבסכנה). היסוד הוא שיישוב הדעת מתיר שני האיסורים.

2. **"לאו רפואה היא" – עקרון הרמב"ם:** הלחש אינו רפואה – הוא לא עושה כלום פיזית. כל ההיתר הוא רק משום שזה מרגיע את החולה. זה מתאים לשיטתו הכללית של הרמב"ם שכישוף/לחש אין לו השפעה ממשית.

3. ****"אפקט ה**

פלטסו" אצל הרמב"ם: הרמב"ם בעצם מתאר את אפקט הפלטסו – הלחש לא עוזר פיזית, אבל מכיוון שהאדם מאמין בזה, זה מרגיע אותו, ולהרגעה עצמה יש השפעה רפואית. האליהו רבה** מפרש "לחזק לבו" לא רק שהאדם יהיה רגוע, אלא שהרוגע עצמו מונע מהאדם להתפשט כל כך מהר בגוף – האדם לא מקבל התקף לב מפחד. זה המנגנון שמסביר למה אנשים משכנעים את עצמם שחובר חבר עובד באמת – כי הפלטסו עובד על אחוז גדול.

4. **שיטת המאירי (שהולכת עם הרמב"ם):** המאירי אומר גם שזה איסור חובר חבר, אבל מכיוון שזה לאו שאין בו מעשה (איסור קל יותר), מתירים אותו במקום סכנה. כותב (כתיבת קמיע) אולי לא היה מותר, כי זה מעשה.

5. **חידוש חשוב – "לחזק לבו" פירושו יותר מסתם פסיכולוגי:** לשון הרמב"ם "ליישב דעתו ולחזק לבו" אינה פירושה רק שהאדם יהיה רגוע פסיכולוגית. אלא: **כאשר האדם רגוע, זה גם עוזר שהרעל יצא מהר יותר** – יישוב הדעת יש לו השפעה פיזית עקיפה על תהליך הריפוי של החולה. זה חידוש בהבנת הרמב"ם – זה לא רק היתר פסיכולוגי, אלא יש לזה משמעות רפואית ממשית.

6. **הלוחש עצמו צריך לדעת שזה לא עוזר:** חלק מההיתר הוא שהלוחש ידע שהוא עושה זאת רק כדי שלא תטרף דעתו – הוא מרמה את החולה לטובתו. זה דומה לענין אוחז עיניים – העושה יודע שזה טריק.

7. **ההיתר תקף רק למאמינים:** הרמב"ם מדבר על אנשים שמאמינים בלחש – להם מותר לעשות זאת בשבת. מי שלא מאמין בזה (כמו מי שלמד רמב"ם), אסור לעשות זאת, כי אצלו זה חובר חבר וחילול שבת בלי שום תועלת. הרמב"ם אומר זאת בפירוש במורה נבוכים על דברים אחרים שהגמרא התירה.

8. **למה לא לומר לחולה את האמת?** למה לא פשוט לומר לחולה "הלחש לא עובד, הוא רק ירגיע אותך"? התירוץ: כל הענין יעיל רק כאשר החולה מאמין שזה עוזר – אחרת זה לא ירגיע אותו.

נוספת לעשות את אותם הטריקים – אחד עושה טריק דרך "אברא קדברא" ואחד דרך סתם אחיזת עיניים. ההבדל העיקרי: באחיזת עיניים העושה עצמו יודע שהוא מרמה; בצורות אחרות של כישוף העושה עצמו מאמין שהוא באמת יכול.

6. **מוסר השכל של הרמב"ם – מצווה להיות חכם:** יסוד גדול אצל הרמב"ם הוא שיש מצווה לאדם להיות חכם ולא להיות טיפש. אדם צריך לדעת מה אדם כן יכול לעשות ומה אדם לא יכול לעשות. כאשר מאבדים את ה"תחושת המציאות" – זה שורש כל האיסורים.

7. **הפסוק "לא ימצא בך" – שמונה איסורים:** הרמב"ם מונה מהפסוק: מעביר בנו ובתו באש, קוסם קסמים, מעונן, מנחש, מכשף, וחובר חבר – שמונה דברים. לכל אחד יש הגדרה משלו של "מעשה" שמחייב מלקות.

דין ה"נחבר" – מי שהולך לחובר

שיטת הרמב"ם:

האדם שהולך לחובר ונותן לחובר לעשות את מעשה החבר עליו, עובר על **לאו שאין בו מעשה**. הוא לא מקבל מלקות דאורייתא, אבל כן מכת מרדות (מלקות מדרבנן), **משום נשתתף בזכלוסא דחובר** – כי הוא השתתף בטעושות של החובר.

פשוט:

החובר עצמו עושה את הקולות ואומר את השמות; האדם שהולך אליו רק יושב שם, מאמין שזה יעזור לו. ה"יושב לפניו" – הוא יושב לפניו – אינו מעשה, אלא השתתפות פסיבית.

חידושים והסברים:

1. **שתי דרכים איך זה לאו שאין בו מעשה:** (א) כאשר החובר עצמו רק דיבר בלי שום מעשה פיזי; (ב) כאשר החובר כן עשה קולות, אבל הנחבר (האדם שהולך אליו) לא עשה כלום בעצמו – הוא רק יושב שם ומשכנע את עצמו שזה עוזר.

2. **חקירה חשובה לגבי לאו שאין בו מעשה ומלקות מדרבנן:** האם על כל לאו שאין בו מעשה יש מכת מרדות? המסקנה היא לא. הרמב"ם מביא לכן טעם מיוחד למה כאן כן – כי ההליכה לחובר היא השתתפות אקטיבית (הוא הולך כי הוא מאמין שזה עוזר), וזה מספיק לעונש מדרבנן.

3. **שני הסברים למה לאו שאין בו מעשה לא מקבל מלקות דאורייתא:** (א) אי אפשר להוכיח שהוא עשה משהו; (ב) זה לא מספיק חזק. לפי הסבר (א) גם מדרבנן הייתה אותה בעיה. לכן נראה שהפשט הוא לפי הסבר (ב): דאורייתא דורשת מעשה למלקות כי רק זה חמור מספיק, אבל מדרבנן אפשר להעניש אפילו בלי מעשה, כאשר הוא "שותף בשכלות החובר".

הגדרת חובר חבר – "קולות ושמות משונים מכוערים"

לשון הרמב"ם:

"אלא שהם הקולות והשמות המשונים המכוערים... אין להם ענין"

חידושים והסברים:

1. **"משונים" מול "מכוערים" – שתי קטגוריות נפרדות:** "משונים" מתאר מילים בשפה זרה (לשון עם ועם) שהן מוזרות; "מכוערים" מתאר צירוף אותיות שאינו מסמל כלום – סתם מילים חסרות משמעות. ה"מכוער" נובע מכך שאין לזה משמעות – כאשר למשהו יש משמעות יש לו יופי, אבל מילים ריקות הן מכוערות.

2. **"לא ירעו וגם היטב אין אותם":** הרמב"ם מביא את לשון הפסוק שהמילים לא עושות רע ולא טוב. הרמב"ם רוצה להדגיש שהאיסור אינו משום שהחובר משתמש בכוחות רעים או עושה נזק – אלא האיסור הוא אינהרנטי באמירת מילים ריקות שאינן מסמלות כלום.

3. **מה אם ללחש יש משמעות (כמו פסוק)?** אז זה לא איסור חובר חבר (שהוא ספציפית מילים בלי משמעות), אלא אולי איסור אחר. הרמב"ם יביא

הלכה יב (המשך) – הלוחש על המכה וקורא פסוקים

דברי הרמב"ם:

"הלוחש על המכה וקורא פסוק מן התורה, וכן הקורא על התינוק שלא יבעת, והמניח ספר תורה או תפילין על הקטן בשביל שיישן – לא די להם שהם בכלל חוברים ומנחשים, אלא שהם בכלל הכופרים בתורה, שהם עושים דברי תורה רפואת הגוף, ואינם אלא רפואת הנפשות, שנאמר ויהיו חיים לנפשך."

פשט:

מי שלוחש פסוקים על מכה, או קורא פסוקים לילד מבוהל, או מניח ספר תורה/תפילין על ילד שיירדם – לא רק עובר על חובר חבר, אלא גם כופר בתורה, כי הוא הופך תורה לרפואת הגוף, בעוד שתורה היא רק רפואת הנפשות.

חידושים והסברים:

1. **חובר חבר אפילו עם פסוקים בלשון עם:** קודם הרמב"ם הגדיר חובר חבר שאומר מילים "שאינם לשון עם" – אבל פסוקי תורה כתובים בשפות שאנשים מבינים! אין כאן סתירה, כי אפילו כשלפסוק יש משמעות, אם המשמעות אין לה שום קשר לרפואה (כמו "בראשית ברא אלקים" על מכה), זה עדיין חובר חבר.

2. **המעשה כפי שהוא קורה:** אנשים שעושים סגולות מפסוקים בדרך כלל מעוותים את הפסוק: אומרים אותו הפוך, רק ראשי תיבות, או עיוותים אחרים. זה חלק מה"חכמה" של סגולות.

3. **"כופרים בתורה" – המשמעות:** חידושו של הרמב"ם בפירוש המשנה (סנהדרין פרק חלק – ר' עקיבא אומר הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא): הכפירה אינה סתם שהוא עושה מעשה עבירה, אלא הוא לא מבין מהי תורה. הוא חושב שהצליל הפיזי של הפסוק – ה"גוף" של תורה – מרפא. אבל באמת תורה היא רק רפואת הנפשות: היא מרפאת את הדעות, המידות, החכמה של האדם – הנפש הדעת/שכל. "ויהיו חיים לנפשך" – לנפשך פירושו השכל.

4. **הפסוק של ר' עקיבא – "כל המחלה":** ר' עקיבא מביא את הפסוק "כל המחלה אשר שמת במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך". הפסוק פירושו: אם תשמור תורה, הקב"ה ירפא אותך. אבל הלוחש חושב שאמירת הפסוק הזה על המכה היא עצמה קסם שמסיר את המכה. זו הכפירה – הוא מעוות את תוכן הפסוק.

5. **הבדל בין לוחש על המכה ללוחש בשבת בסכנה:** מה ההבדל בין "הקורא לתינוק שלא יבעת" (שאסור) לדין הקודם של לחישה בשבת בנשיכת עקרב "כדי שלא תטרף דעתו" (שמותר)? תירוץ: בנשיכת עקרב זה מקום סכנה, שם יישוב הדעת עובד ממש כרפואה (הפחד עצמו יכול להמית). אבל בילד שסתם מבוהל, אין סכנה, ויישוב הדעת לא יעזור במידה כזו.

6. **"רפואת הגוף" מול "רפואת הנפש" – המשמעות העמוקה יותר:** ההבדל של הרמב"ם הוא: האם מאמינים שגוף התורה (הצליל הפיזי, האותיות) מרפא – זו כפירה. או מאמינים שתוכן/נפש התורה (הדעות, המידות, החכמה) מרפא – זו אמת. "רפואת הגוף" פירושו מאמינים שלשון הפסוק עצמו יש לו כוח פיזי; "רפואת הנפשות" פירושו תוכן התורה עושה את האדם טוב יותר, ודרך זה הוא מקבל יותר השגחה.

7. **קושייה על הרמב"ם – "כופר" על שלא לשמה?:** למה זה כל כך נורא – כופר בתורה – רק משום שמישהו משתמש בתורה לרפואת הגוף? זה כמו "קרדום לחפור בה" – שלא לשמה, אבל לא כפירה! זה נשאר כקושייה.

8. **האם אפשר להאמין בשניהם – רפואת הנפש ורפואת הגוף?:** לשון הרמב"ם "ואינם אלא רפואת הנפשות" משמע שאי אפשר להאמין בשניהם – זה או רפואת הנפשות, או רפואת הגוף (ואז הוא כופר). זה קשה.

9. **הקשר ל"רפואת הנפש ורפואת הגוף" במי שברך:** כאשר לאדם יש יותר דעת השם, יש לו יותר השגחה פרטית – הקב"ה שומר עליו. תורה

משמרת עליו. זו הדרך שבה רפואת הנפש מביאה לרפואת הגוף.

10. **תהלים מול תפילה:** הרמב"ם לא מדבר נגד תפילה לחולה – זה בוודאי מותר. גם לא נגד סתם אמירת תהלים. השאלה היא רק כאשר משתמשים בזה "בתורת סגולה" – כאילו לפסוק עצמו יש כוח קסום.

הלכה יב (המשך) – הבריא שקורא פסוקים

דברי הרמב"ם:

"אבל הבריא שקורא פסוקים ומזמור מתהלים כדי שתגן עליו זכות קריאתו וינצל מצרות ונזקים – הרי זה מותר."

פשט:

אדם בריא שקורא פסוקים/תהלים כדי שזכות הלימוד תגן עליו – זה מותר.

חידושים והסברים:

1. **ההבדל: "זכות קריאתו" מול כוח הפסוק:** כאשר אדם חושב שהאמירה הפיזית של הפסוק יש לה כוח קסום – זה חובר חבר. כאשר הוא חושב שהוא מקבל זכות מלימוד תורה, והזכות מגינה – זה מותר. זה כמו לתת צדקה או לעשות מצווה: כל מצווה מגינה על אדם, כי הקב"ה שופט לפי זכויות.

2. **"הבריא" – למה דווקא בריא?** הרמב"ם אומר "הבריא" – מה שאומר שאצל חולה זה שונה. למה חולה לא יוכל לומר תהלים לזכות? תירוץ: כאשר עומדים ליד מיטת החולה ואומרים פסוק ספציפי, זה נראה כמו חובר חבר – כאילו לפסוק יש כוח קסום. מה שאין כן בריא שקורא תהלים – ברור שהוא רק רוצה את הזכות.

3. **הבדל בין לפני ואחרי:** רש"י אומר שיש הבדל אם אומרים פסוקים לפני צרה (מניעת) או אחרי צרה. לפני – מותר ("שתגן עליו"), אחרי – אסור. אבל נשאלת השאלה: תמיד יש "אחרי של אחרי" – הוא כבר נפגע, אבל הוא צריך עכשיו זכויות שלא יהיה יותר גרוע.

4. **הדין הקודם (קשרים/לחישות בשבת) הוא גם רפואת נפשות:** ההיתר הקודם של "קשרים לתתורא ודעת אהבה" הוא גם בעצם רפואת נפשות – זה מרגיע את האדם, ודרך זה יש לזה השפעה טובה על הגוף. יכול להיות שהכוח היחיד שיש לתורה לרפא מחלה הוא תמיד דרך רפואת נפשות – האדם נעשה אדם טוב יותר, מקבל יותר זכויות, ודרך זה מקבל השגחה.

דורש אל המתים

דברי הרמב"ם:

"זה המרעיב עצמו והולך ולן בבית הקברות כדי שתבוא עליו רוח הטומאה ויודיעוהו מה ישאל עליו. ויש אחרים שהם לובשים מלבושים ידועים ואומרים דברים ומקטירים קטורת ידועה וישנים לבדם כדי שיבוא מת פלוני ויספר עמו בחלום. כללו של דבר כל העושה מעשה כדי שיבוא המת ויודיעו – לוקה."

פשט:

דורש אל המתים הוא כאשר עושים מעשים (מרעיבים עצמם, ישנים בבית הקברות, לובשים בגדים מיוחדים, מביאים קטורת) כדי שמת יבוא בחלום ויענה על שאלות.

חידושים והסברים:

1. **למה הרמב"ם מביא כמה טכניקות?** הרמב"ם מביא לא רק את הדוגמה הראשונה (מרעיב עצמו ולן בבית הקברות) אלא גם טכניקות אחרות (בגדים ידועים, קטורת, שינה לבד) – הסיבה היא כי הוא צריך להראות שיש מעשה מעורב, שנחוצ למלקות. במרעיב עצמו לבד אי אכילה אינה מעשה, אבל ללכת לישון בבית הקברות או ללבוש בגדים – זה כבר מעשה.

2. **"מרעיב עצמו" ולא "מתענה":** הרמב"ם משתמש בלשון "מרעיב עצמו" ולא "מתענה" – זה בכוונה, כי "התענות" יכול להיראות כמשהו

חיובי, אבל "מרעיב עצמו" פירושו הוא מענה את עצמו, שזה בבירור מעשה שלילי.

שואל אוב וידעוני

דברי הרמב"ם:

"אסור לשאול בעל אוב או בעל ידעוני... בעל אוב וידעוני עצמו בסקילה, והנשאל בהם באיסור עשה ומכין אותו מכת מרדות. ואם קבל מעשה ועשה כפי מאמרו — לוקה."

פשוט:

בעל אוב/ידעוני עצמו מקבל סקילה. השואל — הלקוח — מקבל רק מכת מרדות כי הוא לא עושה שום מעשה (הוא רק שואל). אבל אם הוא עושה מעשה לפי העצה של בעל האוב — הוא לוקה.

חידושים והסברים:

1. למה לאוב וידעוני יש יותר קשר לעבודה זרה מכל המכשפים האחרים? אוב וידעוני הוא דבר אחר לגמרי — הוא לוקה עצם, הוא צועק — זה כוח ספציפי שהוא מייחס לאבן/עצמות, שזה יותר דומה לעבודה זרה. דורש אל המתים לעומת זאת פונה למת, שזה שונה.

2. ההבדל בין השואל (לקוח) והבעל (ספק): הבעל בסקילה מצד פסוק נפרד; השואל רק באיסור עשה כי הוא לא עושה שום מעשה בעצמו.

מכשף חייב סקילה — וההבדל של אוחז את העיניים

דברי הרמב"ם:

"והמכשף חייב סקילה והוא שעשה מעשה כשפים... אוחז את העיניים — ויראה שעושה ואינו עושה — לוקה מכת מרדות."

פשוט:

מכשף שעושה מעשה כישוף אמיתי מקבל סקילה. אוחז את העיניים — שגורם לזה להיראות כאילו הוא עושה אבל לא עושה באמת — מקבל רק מכת מרדות.

חידושים והסברים:

1. מהי משמעות "עשה מעשה כשפים" לפי הרמב"ם? הרמב"ם סובר שכישוף הוא הכל שקר וכזב! תירוץ: "מעשה כשפים" אינו פירושו שיש לו כוח אמיתי — אלא שהוא עצמו גם שוכנע, הוא חלק מהתרמית, הוא מאמין בזה. הוא עושה טקסים ספציפיים (מכה שלוש פעמים, מסובב חגורה, מרכיב עצמות) — זה "מעשה כשפים". לעומת זאת אוחז את העיניים עושה כלום מהטקסים — הוא מוציא ישירות נחש מכובע בלי שום טקס.

2. למה מכשף ספציפית בסקילה אבל לא כל האחרים? הפסוק "לא ימצא בך" מונה את כל הקטגוריות בלאו אחד. אבל "מכשפה לא תחיה" הוא פסוק נפרד רק על מכשף. הכלל: לאו שניתנה לאזהרת מיתת בית דין — אין לוקין עליו. ממילא, הלאו של "לא ימצא בך" הוא אצל מכשף ניתנה לאזהרת מיתת בית דין (סקילה), ולכן על מכשף לא מקבלים מלקות אלא סקילה.

3. הקושיה על אוחז את העיניים: קודם (בהלכה על מעונן) אמר הרמב"ם שאוחז את העיניים לוקה, וכאן (בהקשר של מכשף) הוא אומר שהוא לא לוקה כי זה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין.

4. תירוץ מוצע: אוחז את העיניים בתורת מעונן (קודם) מול בתורת כישוף (כאן). אוחז את העיניים אינו ממש מכשף — זה רק בכלל מכשף (ענף של כישוף). לכן:

- סקילה הוא לא מקבל — כי סקילה היא רק ל"מכשף אמיתי".

- מלקות הוא גם לא מקבל — כי הלאו הוא ניתן לאזהרת מיתת בית דין (הלאו של מכשפה לא תחיה עומד שם, אפילו אם אוחז את העיניים עצמו לא מקבל סקילה).

- הוא מקבל רק מכת מרדות.

5. המהלך בפסוקים:

- מכשפה לא תחיה — מתייחס למכשף אמיתי, לכן סקילה.

- לא ימצא בך — מתייחס ברחבה, אפילו משהו שרק דומה לכישוף (אוחז את העיניים). זה הלאו, אבל מכיוון שהלאו ניתן לאזהרת מיתת בית דין (מכשפה לא תחיה), אין מלקות.

6. זה נשאר תעלומה: הרמב"ם לא כותב במפורש את כל המהלך — צריך להכניס זאת בעצמך. כל המפרשים מתקשים בזה.

הלכה יא (אחרית דבר) — השקפת הרמב"ם על כישוף, ניהוש, קסם, וכו'

דברי הרמב"ם:

"דברים אלו כולם דברי שקר וכזב הן, והם שהטעו בהם עובדי עבודה זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהם. ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים למשוך אחרי ההבלים האלו, ולא להעלות על לב שיש בהם תועלת... כל המאמין בדברים האלו וכיוצא בהן ומחשב בלבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרתן — אינו אלא מן הסכלים ומחסרי הדעת, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלימה. אבל בעלי החכמה ותמימי הדעת ידעו בראיות ברורות שכל אלו הדברים שאסרה תורה אינם דברי חכמה אלא תוהו והבל שנמשכו בהם חסרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגלגלן. ומפני זה אמרה תורה כשהזהירה על כל אלו ההבלים: תמים תהיה עם ה' אלקיך."

פשוט:

הרמב"ם מסיים את כל הפרק בהצהרה עקרונית: כל הדברים שנמנו בפרק זה (כישוף, ניהוש, קסם, מעונן, אוב, ידעוני, וכו') הם דברי שקר וכזב — אין להם שום מציאות. עובדי עבודה זרה המציאו זאת כדי להטעות את גויי הארצות. יהודי, שהוא חכם מחוכם, אסור לו ללכת אחרי טטויות כאלה, ואפילו לא להאמין בליבו שזה אמת.

חידושים והסברים:

1. שיטת הרמב"ם שכישוף בכלל לא ריאלי: הרמב"ם אומר דברי שקר וכזב — זה לא שזה עובד אבל אסור, אלא זה באמת שקר, זה לא עושה כלום. זה מתייחס לכל הדברים בפרק זה — כישוף, ניהוש, קסם, מעונן, אוב, ידעוני.

2. המהלך ההיסטורי — חזרה לפרק א': הרמב"ם מקשר זאת להיסטוריה של עבודה זרה מפרק א': בנו היכלות יפים, נטעו אשרות, עשו נביאי שקר — ועוד אחד מהאמצעים היה כישוף. הכל חלקים מתכנית גדולה להטעות אנשים לעבודה זרה.

3. "ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים" — חלק מלהיות יהודי הוא להיות חכם: הרמב"ם לא אומר רק שאסור כי זה איסור, אלא בשורשו — זה לא מתאים ליהודי כי יהודים הם חכמים מחוכמים. חלק מיהדות הוא להיות בעל שכל. זו עבירה גדולה להיות טיפש (אם כי הרמב"ם אומר "אין ראוי" — זה לא מתאים — לא שהוא בכלל לא בכלל ישראל).

4. "ולא להעלות על לב שיש בהם תועלת" — לא רק לעשות, אפילו להאמין: "למשוך" לכאורה פירושו לעשות את המעשה. אבל הרמב"ם מוסיף: אפילו להאמין בלב שזה אמת זה פסול. "תועלת" פירושה תועלת מעשית, רפואה.

5. **הפסוק "כי לא נ

חש ביעקב ולא קסם בישראל": הרמב"ם מפרש את הפסוק אחרת מהעולם: לא שליהודים אין מזל (אין מזל לישראל), אלא שיהודים חכמים יותר — הם לא עושים ניהוש וקסם. ** זה שבה על חכמת ישראל, לא אמירה מטאפיזית.

6. "כי הגוים האלה... אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו, ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך": הרמב"ם מפרש: הגויים הטיפשים שומעים למעוננים

נהרסת. זה המהלך איך עובדי עבודה זרה הטעו אנשים: קודם מבלבלים אותו עם שטויות כישוף, הוא מאבד את תפיסת העולם הנורמלית שלו, ואז אפשר כבר לשכנע אותו שחתיכת עץ היא אלוה. "אדם שמתיימש מלהיות בעל שכל, מלהבין את העולם – אז הוא יכול ללכת אחרי כל מה שתרצה לשכנע אותו."

11. שני הטעמים של הרמב"ם לאיסור:

- שכבה 1 (שאמר קודם): אסור כי זה ענפים של עבודה זרה, זה עושה אותך דומה לעובדי עבודה זרה.

- שכבה 2 (כאן, "בשורשו"): אפילו בלי זה – זה סתם שטויות, ואדם חכם אסור ללכת אחרי שטויות. הרמב"ם אומר שני הטעמים.

12. [מחלוקת ראשונים – רמב"ם נגד רמב"ן]: הרמב"ן סובר בדיוק הפוך מהרמב"ם. הרמב"ן חושב שהרמב"ם עצמו הוא ה"תמים" (במובן של נאיבי), כי הוא הולך נגד המציאות – הרמב"ן רואה שכישוף כן עובד במציאות. אבל העיקר – ש"אין ראוי לישראל שהם חכמים" ללכת אחרי דברים כאלה – הוא מוסכם לכל הדעות, אפילו לפי הרמב"ן.

13. נפקא מינה מעשית לגבי קמיעות: אפילו הרמב"ם עצמו אולי היה נותן קמיע במצב של פיקוח נפש כאשר אין דרך אחרת – "ליישב דעתו". בזה אפשר ליישב הרבה צדיקים שנתנו קמיעות – לא תמיד הם האמינו שזה עוזר ממש, אלא "ליישב דעת" זה גם משהו שווה.

14. מזווה עם שמות: הרמב"ם בהלכות מזווה אומר דבר דומה נגד כתיבת שמות במזווה. אבל אנחנו לא נוהגים כמו הרמב"ם – אנחנו כן שמים שמות מסוימים. לא כל הפוסקים מסכימים עם הרמב"ם בזה.

15. רבי עקיבא: המשנה "הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא" היא רבי עקיבא – אותו רבי עקיבא שנכנס לפרדס, ראה מלאכים – זו לא תחרות בין "בעלי שכל" ל"בעלי רוחניות".

וקוסמים, אבל לך נתן הקב"ה משהו טוב יותר – חכמה. הרמב"ם לא מביא את המשך הפסוק "נביא מקרבך... יקים לך" – כי הוא כבר הביא את הפסוק בהלכות יסודי התורה לומר שנביא לא מחדש דעת, אלא אומר דברים פשוטים.

7. "כל המאמין... ומחשב בלבו שהן אמת ודברי חכמה אבל התורה אסרתו" – הטעות הגרועה ביותר: הרמב"ם תוקף ספציפית את מי שאומר: "כן, זה עובד, זה חכמה, אבל מה אעשה – התורה אסרה זאת." אדם כזה הוא מן הסכלים ומחסרי הדעת, ובכלל הנשים והקטנים שאין דעתן שלימה. זה לא רשע – זה טיפש.

8. "תמימי הדעת" – תמים פירושו הפוך ממה שהעולם חושב: העולם חושב "תמים תהיה" פירושו להיות תם, פשוט, לא לשאול קושיות. הרמב"ם אומר בדיוק הפוך: תמים פירושו תמימי הדעת – צריך להיות בעל דעת שלמה וברורה. "ידעו בראיות ברורות" – צריך לדעת בהוכחות ברורות שזה שקר. תמימות היא חכמה, לא נאיביות. תמימות פירושה שיש לאדם תמונה שלמה של העולם – הקב"ה ברא את העולם, הכל מתאים, מבינים איך הכל עובד. כאשר כישוף נכנס, חסר בתמימות, כי נכנסים חלקים ב"פאזל" שלא מבינים.

9. אמונה לא הולכת נגד המציאות: חידוש חשוב נגד דעה נפוצה שאמונה דורשת לעצום עיניים וללכת נגד המציאות. הרמב"ם אומר לא – הקב"ה הוא המציאות הגדולה ביותר, ותמימות פירושה שהולכים עם המציאות, לא נגדה.

10. "שנמשכו בהם חסרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגללן" – איך כישוף הורס תפיסת עולם: כאשר אדם מאמין בכישוף, זה לוקח חתיכה חשובה מהפאזל שלו – הוא כבר לא מבין איך העולם עובד. הוא רואה "דברים פלאיים" שהוא לא יכול להסביר, ואז כל תפיסת העולם שלו

תמלול מלא

רמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י"א – חוקות הגוים

הקדמה: מקום הפרק בכללות הלכות עבודה זרה

דובר 1:

אנחנו לומדים הלכות עבודה זרה פרק י"א. כבר למדנו הרבה הלכות על עבודה זרה, הרבה מאוד הלכות, כאן יש שנים עשר פרקים עם הרבה מאוד הלכות. הלכות קודמות למדנו מצוות שונות של "לא תחנם", לא לתת לגויים לגור בארץ ישראל, ולא להיות בשותפות עם גויים עובדי עבודה זרה. כאן נלמד לא לעשות חוקות הגוים, כלומר לא להתנהג עם חוקות מסוימות, עם המנהגים שעובדי עבודה זרה מתנהגים בהם.

טוב מאוד. אפשר לראות, לכאורה זה פרק, אבל נמשך עוד ועוד בעניני עבודה זרה. קודם דיברו על ממש עבודה זרה, אחר כך דיברו על מנהגים שיש להם, או על להתעסק עם עבודה זרה, האם להניח להם לגור בכלל בארץ ישראל. עכשיו מגיעים כבר לדברים שאינם בכלל עבודה זרה, אלא דברים שהגויים שעושים עבודה זרה עושים, שלא נעשה, כי מובן, דרך זה נעשים קרובים אליהם, ודרך זה חוזרים לפרקים הקודמים, ונעבור עד שנעשה עבודה זרה חלילה.

הלכה א: "אין הולכין בחוקות הגוים"

פשט הרמב"ם: איסור חוקות הגוים במלבוש ובשער

דובר 1:

אומר הרמב"ם, "אין הולכין בחוקות הגוים". לא הולכים בחוקות הגוים. חוקות כאן לא מתכוון לחוקים, מתכוון לנימוסים, נכון? מנהגים. המילה "חק" בכלל בתורה בכלל לא ברור שמתכוונת למשהו חוק. יכול להיות שמתכוונת תמיד למנהגים. זה מעניין, כי היום אומרים "חק" מתכוון לחוק, אבל יכול להיות ש"חק" מתכוון כמו קביעות, רגילות. מלשון חקיקה, כמו

"דבר הנחקק". דבר שהוא תדיר כסדר, שקבוע כסדר. יכול להיות שחוק הוא הדבר שהוא הכי כסדר, שהוא ממש מחייב. אבל זה חוק טבעי, לא כי כתבו אותו בספר החוקים, אלא להיפך, כותבים אותו בספר החוקים כי עושים אותו ברגילות, ונעשה אחר כך... או דווקא חוק חזק הוא דבר שהוא מאוד תמידי, מאוד מחייב. אבל חוקי הגוים מתכוון דווקא פשוט, לא מתכוון לחוקים שלהם, מתכוון למנהגים שלהם, נכון?

לא הולכים בדרכי הגוים, בחוקות הגוים, "ולא מדמין להם". ולא נעשים דומים להם. "לא במלבוש ולא בשער". אנחנו לא רוצים להיראות דומים להם, לא במלבושים, ללכת לבושים כמו גויים, או לעשות את השיער שלנו בדרכים מעניינות כמו גויים. שנאמר, "ולא תלכו בחוקות הגוי".

דיון: מה מתכוון "חוקות הגוי"? עריות, עבודה זרה, או מנהגים ניטרליים?

דובר 1:

זו באמת שאלה, זה מעניין, כי אפשר לומר "לא תלכו בחוקות הגוי" מתכוון לעשות עבירות כמו גוי, אבל רואים שזה פסוק נוסף, ועבירות אסור לעשות לא רק בגלל הסיבה של חוקות הגוים, אסור לעשות עבירה כי זו עבירה. "חוקות הגוי" מתכוון אפילו כשהדבר עצמו ניטרלי, זה רק "סגנון שיער", אבל כי גויים עושים כך, יש איסור סמלי... לכאורה, אם גוי עושה משהו כי זה מעשי, אין כאן איסור חוקות הגוי. אם גוי עושה משהו ואין שום סיבה נורמלית, הסיבה היחידה היא כי כך עושים גויים, אז יש כאן איסור.

דובר 2:

זה מעניין, כי הלשון "חוקות" בשני הפסוקים הראשונים שהבאת, "חוקות הגוי", מדבר על עריות. מדבר כמעט בפירוש על מנהג הגוים להתחתן עם האחות שלהם או דברים כאלה. אבל רואים שזה יותר כמו דרש, הבינו, אולי כמו שאתה אומר, שמרחיבים, לא חסר לצעוק את הפסוק.

דובר 1:

מקבילה להלכות דעות: "כשם שהחכם מובדל בדעותיו"

דובר 1:

אני רק רוצה להזכיר לך שאותה לשון "כשם שהוא מובדל בדעותיו" אמר הרמב"ם על המעניין, הלכות דעות פרק איזה, ראיתי אתמול. הוא אומר שכשם שהחכם מובדל בדעותיו ובשאר מעשיו, יהיה מובדל במאכלו. כאן רואים שעל כל יהודי יש את הדבר, כשם שיהודי מובדל במידותיו ודעותיו מהגויים, יהיה גם מובדל במעשיו, במלבושיו. שם דיבר יותר על כמו מידות ועל דברים יותר נעלים. כן, ומעשים צריכים תמיד להתאים למידות ולדעות.

דובר 2:

אם אתה ברמה גבוהה יותר, אם אתה תלמיד חכם, אז גם אז תהיה מובדל במעשה.

דובר 1:

אה, נכון. לא ככל שהדעת והמוח שלך גבוהים יותר, הכל הולך. לא ככל שיותר זה צריך להתאים, ויותר זה צריך להיות יותר שונה. כי כנראה זה גם בנוי על המחלוקת בפרק ב', אבל לא נמשך.

דובר 2:

זה לא רק שנעשים ממשיכים אחרי מה שגרים, אלא גם אם אני הולך עם אותה כובע כמו הגוי, בסוף אני מרגיש בבית איתו, משהו כזה.

הלכה ב: פרטים – מלבוש, שער, בלורית

מלבוש המיוחד להם

דובר 1:

אומר הרמב"ם, "ולא ילבש כמותם מלבוש המיוחד להם" – לא ללבוש כמוהם מלבוש שמיוחד לגויים, "ולא יגדל ציצית כמו ציצית ראשם" – לא לגדל שיער כמו השיער שלהם, הדרך שבה הם עושים את הפאות שלהם, לא איך שאנחנו יהודים עושים את הפאות. ואני מתכוון שזה לכאורה ההסבר על "ולא יגלח" – זה סתם ההמשך. אני מתכוון, יכול להיות שניהם. "שמגלחין מן הצדדין ומניחין שער באמצע, וזה הנקרא בלורית" – הם לא יעשו לגדל גוש גדול של שיער בצדדים ולגלח בפינות. אנחנו עושים להיפך, מגלחים באמצע ומשאירים בצדדים. כן, זה נראה מיד, זה נקרא פאות, אבל זו מצווה. כאן מדובר שמלבד לא לעשות פאות, שהוא עובר, אותו אדם שמגלח את פאותיו, שהוא גם עובר על "חוקת הגוי" כי הוא עושה את הבלורית. בלורית זה לא מה שקוראים צמה, נכון? אין לזה שום קשר.

דובר 2:

בלורית זה שניהם, זה באמצע.

דובר 1:

לא, לא, זה לא באמצע, זה מלפנים, דבר אחר. כאן מדובר שהוא חותך, יש לו משהו באמצע... אני מתכוון, אני לא יודע איך זה עובד, יש לו משהו באמצע הוא משאיר משהו.

דיון: מה מתכוון "מלבוש המיוחד להם"?

דובר 2:

אבל גם, מה מתכוון "מלבוש המיוחד להם"? האם זה אומר שאם יש מלבוש שאתה רואה שזה המלבוש של הגויים, לא דבר מעשי כמו שאמרת. אבל לכאורה, כדי לדעת מה אסור, צריך לדעת מה הגויים עובדי עבודה זרה של היום עושים, לא גויים שאתה מסתכל מהחלון. אלא תסתכל סביב, מה זה סגנון טבעי, או מה זה סגנון שקשור לעבודה זרה? לכאורה נשמע כך. צריך לראות את הרמב"ם, לא נכנסים לפרטים, אז אני לא יודע. אבל לכאורה זה לא אומר שלא ללכת עם מכנסיים, אלא זה אומר שלא ללכת מיוחד להם. נכון? אם זה לא מיוחד להם, כולם הולכים עם זה, הולך כולם. אבל מלבוש שמיוחד להם, אסור לעשות את זה.

המשך הרמב"ם: "ולא יגלח הצדדין מנגד פניו"

דובר 1:

מה הפסוק האחר? "השמרו לכם פן תנקשו אחריהם" מדבר גם בפירוש על עבודה זרה. בהקשר, הפסוקים מדברים על עריות ועבודה זרה. אבל אפשר לומר כך, שלעשות עריות, שזה מנהג אחד שיש לגויים, זה באמת דבר רע מאוד, כי מתנהגים מנהגים אחרים שיש להם, ואחר כך יעשו עריות ועבודה זרה. יכול להיות שזו המילה, שאם היה כתוב בתורה רק "לא תעשו עבודה זרה", זה דבר אחד. אבל מה שהתורה אומרת דבר שלם שלא תעשה בדרכיהם, רואים שהתורה חוששת שתהיה קרוב אליהם, וממילא תאמץ את אורח החיים שלהם, וזה האיסור. אסור שתהיה קרוב מדי.

כמו בקודמות, אתה זוכר גם כש"לא תחנם", "לא תתן להם חן", אמר הרמב"ם שזה לא כי אנחנו לא מעניקים מחמאה לגוי, זה כי זה יביא לך קירוב הדעת, ותהיה קרוב מדי. זה הרמב"ם.

הפסוקים שהרמב"ם מביא

דובר 1:

"השמר לך שמא תעשה כחוקות הגוים", זה עוד פסוק על חוקות, "ולא תלכו", ואחר כך כתוב "השמר לך פן תנקש אחריכם". הפסוק לא כתוב באותן מילים, אבל כתוב הרעיון שתישמר מדרכי הגוים. למה? "פן תנקש אחריהם", כי תיכשל ותעשה את העבירות שהם עושים.

הכלל: "שלא ידמה להם, אלא יהא הישראלי מובדל מהם"

דובר 1:

הרמב"ם, הכלל וענין הדברים, כל האיסורים האלה מזהירים על אותו דבר, "שלא ידמה להם", שלא תהיה דומה להם. אלא, אלא, אלא מה? "יהא הישראלי, בן ישראל, מובדל מהם וידוע", יהיה מופרד מהם ומוכר. ומובדל בשאר מעשיו, כשם שמובדל בהם במדות ובדעות, כמו שיהודי שונה מגוי כי הוא חושב אחרת, הידיעות שלו שונות, הוא יודע על הבורא אחרת, ובדעות, המנהגים שלו, המידות שלו שונות.

דובר 2:

טוב מאוד. מדות לכאורה מתכוון כאן ליסודי התורה, ודעות מתכוון כאן להלכות דעות. טוב מאוד.

דובר 1:

יהיה גם שונה מהם במלבושיו ובשאר מעשיו, שנאמר "ואבדיל אתכם מן העמים". אה. הקב"ה אומר אחרי שמדובר על מאכלות אסורות. הרמב"ם אומר שעל כן הביא בספר קדושה הן עריות, הן איסורי ביאה, והן מאכלות אסורות, ששניהם צריך להיות רחוק מהגויים.

דובר 2:

כן. כלומר בזה מתרחקים מהגויים.

דיון: האם יש מצוות עשה ללבוש מלבושים יהודיים?

דובר 2:

יכול להיות שאפשר לומר שללבוש בקישע, לפי זה זה מצוות עשה דאורייתא, כי יהיה מובדל במלבושו. הרמב"ם לא הולך כך, הוא לא אומר... מובדל מתכוון שאתה לא כמו הגויים, לא... אפשר גם לעשות בחיוב, שזו מצווה ללבוש מלבושים יהודיים. אבל הוא אומר שלא ללבוש מלבושי גויים.

דובר 1:

מה ההבדל?

דובר 2:

יש הבדל, כי... כי... כי זה לא אומר שצריך לחפש את המלבוש היהודי, אלא לא לחפש מה הגויים לובשים, אלא מה שמעשי. כמו שאדם לובש את מה שהכי מעשי. למשל, זה חורף, הוא אומר, "תן לי משהו שהכי חם", או זה קיץ, "תן לי מה שהכי קריר". בפשטות הוא לא הסתכל מה גויים עושים, הוא הסתכל פשוט מה מעשי. אוקיי, זה עוד נושא, והרמב"ם אני לא רואה שהוא אומר. אבל... עוד מדובר האם חוקות הגוי מתכוון דווקא לעבודה זרה, או דבר מעשי, החילוקים מדברים הפוסקים. הרמב"ם אני לא רואה שהוא מדבר על זה.

נכון שלכאורה האיסור כאן הוא לעשות את הסגנון, לא לעשות סגנון כזה כמו שהוא עושה. וכמו שאמרתי, אולי הרמב"ם אומר, אף על פי שהסגנון לא רע, כל הטעם למה עושים את הסגנון הוא רק דרך שיתפוס את העין, בכל זאת אסור. כן, הייתי חושב שזה רע שתופסים את העין. אולי אתה צודק. בית כנסת זה לא מקום שהולכים כי זה מקום יפה.

מה מתכוון "היכלות"?

אולי הוא מתכוון יותר, אולי הוא לא מתכוון כשעושים בית כנסת, הוא מתכוון שעושים תיאטרון, משהו כזה. אולי זה מה שהוא מתכוון חושב אני כשהוא אומר היכלות. הוא אומר כן, היכלות של עבודה זרה. הוא אומר שהיכלות זה טרטיאות וקרקסאות בספרי. יכול להיות שכאן הוא מתכוון למשהו אחר. יכול להיות שיהודי לא יעשה משהו שייראה כמו כנסייה, ואנשים יכנסו כי הם חושבים שזו כנסייה. אה, כזה פתוח... יש הרי המון עם גדול, חבר גרי תושב, שלא יודעים הרבה.

אולי זו המילה. יכול להיות שזו המילה, שיהודי יחשוב, יש אנשים שמחפשים לדרוש את ה', והם לא יודעים מי אלוהים. הם יבואו, "הוא אשר השם, את ה' אעבוד". כן, רבון... הוא אומר שהספרא מוזכר "שלא יאמרו טרטיאות", טרטיאות מתכוון תיאטרונים, אני זוכר את המילה. ואני חושב שפעם תיאטרונים היו ענין של עבודה זרה, זה לא היה סתם. זה היה בידור לעבודה זרה. כן, זה היה בידור לאנשים, אבל איכשהו היה לזה משהו קשר לאיליים.

סטייה: בידור כשר

יכול להיות שלרמב"ם יש גם בעיה עם זה, שכל פעם שאנשים רוצים לעשות בידור, אומרים שצריך לעשות בידור כשר ביתי, כי אם לא יעשו בידור גויי. כן. הרמב"ם אולי לא היה אוהב את זה. שמעתי... מישהו אמר לי שכתוב פירוש על שלמה, "כל ביטול תורה". מה זה אומר? הוא אומר שלרבי אין בידור, לא מקורבים, ולא חמישה עשר בשבט, מה הוא עושה הכנסת ספר תורה?

הלכה יא (המשך) – גוי המסתפר מן ישראל / בלורית

אוקיי, אומר הרמב"ם, כאן נלמד את ההלכה שאסור להסתפר... אה, כאן נלמד יהודי מסתפר. כי אמרו שיש איסור להסתפר כמו שהגויים. אומר הרמב"ם, צריך להזהר כשאדם הולך להסתפר אצל ספר גויי, אצל ספר גויי.

ניחוש: גדרים, דוגמאות, והחילוק בין אסור למותר

הלכה יב (המשך) – דוגמאות לניחוש

דברי הרמב"ם

"הואיל ונפלה פתי מפי, או נפל מקלי מידי – איני הולך למקום פלוני היום, שאם אלך אין חפצי נעשין"

"הואיל ועבר שועל מימיני – איני יוצא מפתח ביתו היום, שמא אם יצא יפגענו אדם רמאי"

עבר שועל – אנשים אומרים, כאן מדובר על שועל – לידי בצד ימין, זה סימן רע. הוא לא יוצא מהבית היום.

שועל הוא בדרך כלל חיה ערמומית, חכמה, זה כל חשבון, אני חושש שאפול עם רמאי, סימן שהיום ירמו אותי, זה כבר תורה שלמה.

אבל שניהם כאילו הוא לא עושה, הוא נעשה מדוכא – "אה, היום זה לא יום טוב, אולי מחזר".

בוא נראה, בוא נראה, הרמב"ם סובר שאסור לעשות שום דבר על סמך סימן.

אני יודע, כן, אין הבדל לעניין האיסור, יש כן דבר אחד שמותר לעשות, בוא נראה בסוף, אבל בוא נראה.

ציוץ העופות

"המנחש", הוא שומע את "צפצוף העופות", הוא שומע איך העופות נוצצים משתמשים בכישוף, כמו קודם היה גם משהו עם עופות.

הלאה, "ולא יגלה הצדדין מנגד פניו על האזנים", לא לעשות חיתוך ישר של השיער בקו ישר, "מניח פאה מאחוריו" הוא משאיר מאחור פוני, "כדי רשעים עושים". מהצד, הוא משאיר מלפנים לא, הוא משאיר מאחור.

הלכה ב (המשך): בנין – "שלא יבנו מקומות כבנין היכלות של עובדי זרה"

לשון הרמב"ם

דובר 1:

הוא אומר הלאה, "וכן בבנין, שלא יבנו מקומות כבנין היכלות של עובדי זרה". כאן הוא כבר אומר משהו אחר, "כדי שיתכנסו בהם רבים כמו שהם עושים". זה מעניין, כאן הוא כבר אומר משהו סיבה. לא לבנות בית מדרש או אני לא יודע מה, מקום ציבורי, שייראה כמו היכלות של עבודה זרה, שהם בונים אותם כך כדי שיושך את העין, כדי שהעולם יבוא. לא תעלה על דעתך שבבילך, כי נניח, אם הכומר מבין מאוד טוב יחסי ציבור, הוא עשה בנין כזה כי הוא הבין שכך העולם יבוא, בואו גם נבנה כך שהעולם יבוא, זה לא נעשה. זה מעניין, מוצאים דרך משלנו איך למשוך.

דיון: "כדי שיתכנסו בהם רבים" – מוטיב חוזר אצל הרמב"ם

דובר 2:

אני זוכר שזה לכאורה גם האיסור של מציר. אתה מסכים איתי? הרמב"ם כתב פעמיים "כדי שיתכנסו בהם רבים", זוכר? "שלא יתקבצו אצלו". לרמב"ם יש משהו נגד הרבים, אני לא יודע מה. זה עוד מקום כתוב "שיתכנסו בהם רבים", נכון? אה, "שיתקבצו בהם השירה", נכון? זוכר? משהו הקיבוץ של גויים.

דובר 1:

אצל השירה הוא הסביר מה התכלית, "כדי שיתקבצו שם העם".

דובר 2:

טוב מאוד. אבל אתה רואה, הוא ממשיך לדבר על זה. משהו מפריע לו. היה שאנחנו רוצים שרק מי שרוצה ללכת לבית כנסת ילך לבית כנסת, לא שנעשה שזה יהיה מאוד אטרקטיבי שאנשים יסתובבו ואחר כך אולי ישתייכו לבית הכנסת.

דובר 1:

אני רואה שזו כבר הפעם השלישית שהוא מדבר על "יתקבצו בהם רבים". אתה אומר רעיון מעניין. אבל זה נכון שלכאורה האיסור כאן הוא לעשות את הסגנון, לא לעשות סגנון כזה כמו שהוא עושה. כמו שאמרתי, הרמב"ם אומר שאפילו הסגנון לא רע לך, כל התכלית של הסגנון היא רק דרך איך לתפוס את העין. נדמה לי ש... הייתי חושב שזה רע. זה רע שתופסים את העין. אולי אתה צודק. בית כנסת זה לא מקום שהולכים כי זה מקום יפה. מי לא רוצה לבוא... משהו ה... ה... כן, מה אתה אומר שהולכים רק לשלושה משרדים בבית כנסת? לא הולכים לסקנדל אצל הרב. אולי הוא לא מתכוון שעושים בית כנסת, הוא מתכוון שעושים תיאטרון, משהו כזה. אולי זה מה שהוא מתכוון חושב אני כשהוא אומר היכלות? הוא אומר כן, היכלות של עבודה זרה.

הלכות חזקות הגויים – הלכה יא (המשך): בניית היכלות, בלורית, וקרוב למלכות; הלכה יב: נחש

הלכה יא (המשך) – בניית היכלות כגויים

דובר 1:

טוב מאוד. משהו... אבל אתה רואה, הרמב"ם מדבר על זה. משהו היה בעיה שאנחנו רוצים רק שמי שרוצה ללכת לבית כנסת ילך לבית כנסת, ולא שנעשה שזה יהיה מאוד אטרקטיבי שאנשים יסתובבו, ואחר כך אולי ישתייכו לבית הכנסת. אני לא יודע, משהו בזה, זה הפריע לאנשים הפנימיים, הפנימיים.

אני אומר לך, אני לא יודע, אני רואה שזו כבר הפעם השלישית שהוא מדבר על ה... קופץ לבן רבים. אתה אומר, זה רעיון מעניין. אני לא יודע. אבל זה

זה לא רק אסור כי זה גויי, אני לא רואה שיש באמת מקום לחשוב כך. אולי להאמין בניחוש זה אולי נורא, אבל זה לא נראה כך. כי העולם אומר שאפשר לומר שסימן יהודי מותר, כמו גורל הגר"א, כי זה יהודי. יכול להיות שיש פוסקים שמבינים כך, אבל הרמב"ם לא נראה כך.

מהו המעשה בניחוש?

הרמב"ם לא אומר שזה אסור, אלא מקבלים מלקות, כן, **"בכל עשה מעשה"**.

אה, אני לא צודק, זה היה על חוקת הגוי. זה יותר דבר ספציפי. אה, זה בטח לא, גם על חוקת הגוי. אה, הרמב"ם אומר אכן שהעולם מקבל מלקות, כן.

אה, אולי חוזרים לסימן. התעקשנו אתמול בפסקה הקודמת, אמרתי שאני לא יודע איך יודעים אילו דברים הם ממש איסור. אולי מה שכתוב "לוקה", יודעים בוודאי שזה ממש לאו. **"בכל עשה מעשה מדברים אלו לוקה"**. מהו המעשה? המעשה הוא שהוא עשה. אבל זה מעניין, כי המעשה היה צריך להיות על הסימן. כי הוא עושה דבר על סמך הסימן. את הסימן הוא לא עושה, הסימן קורה. הסימן הוא שהוא ראה ציפור, הוא עשה עסק על סמך סימן. המעשה שהוא עשה אינו עבירה. העבירה היא שהוא עשה כי היה הסימן.

זה מעניין, אנחנו אומרים "סימן טוב ומזל טוב". אוקיי, הרמב"ם אומר מזל טוב. בוא נראה.

הלכה ה — סימן טוב: מה מותר

דברי הרמב"ם

"סימן טוב". אה, רגע אחד, כאן כתוב לראות מה מותר לעשות. **"מי שאומר"**. **"מי שאומר"**. **"You could have it"**. לא, זה לא באנגלית, זה באשודודית. **"You could have it"**. מי שאמר, **"מי שאומר דירה זו שבניתי סימן טוב הוא לי"**, היה סימן טוב בשבילי. האם עשה זאת בגלל סימן טוב? היה לו סימן שזו הדירה הנכונה.

"או אישה זו שנשאתי, או בית זה שקניתי, מבורך הוא, או שעת קניה זו שקניתי שארתי". זה הצליח אותו. מזה מתברר שהסימן הוא ברכה באיזה היבט מסוים, באיזה דבר שהוא עשה. דבר שכבר היה. כלומר, האישה, הדבר שהוא עשה, הוא רואה שמאז שנישא איתה, הכל הולך לו טוב. הוא רואה שזה היה מוצלח, היה סימן טוב, מזל טוב. **"וכן כל כיוצא בזה"**. עצור רגע.

השואל לתינוק

ובכן, ובכן, **השואל לתינוק, איזו פסוק אתה לומד? אז, אז, כמו שהמן עשה, הא? כמו המן, כן. אבל זה לא אומר, הרי אומרים הרבה פעמים "פסוק לי פסוק"**. **איזו פסוק אתה לומד? אם אמר לו פסוק של ברכות, והוא אומר לו ברכה, איזה פסוק טוב, שהוא שמח, יש לו סימן טוב, כל אלו וכיוצא בהן מותר.** זה מותר לעשות.

דיון: מדוע זה מותר?

למה? למה אומר הרמב"ם? **כי הואיל ולא כיון מעשיו ולא נמנע מלעשות, כשאדם לא יודע מה לעשות, והוא שואל מישהו לסימן, ועל פי זה הוא עושה, הוא עובר על ניחוש.** אבל הוא לא עושה זאת, הוא מחפש סתם משהו כזה, הוא מחפש להרגיש טוב, הוא לוקח סימן כזה אחרי העשייה. **אלא עשה סימן זה לעצמו לדבר שכבר רצה וראה לעשותו, זה מותר.**

אז, אז, בסדר על זה, אני לא מבין, משהו אני לא מבין בסיסי מאוד. על הדירה, זה אני לא מרגיש, אני מבין. כלומר, הכל כבר קבוע, זה החילוק לכאורה. זה כבר קבוע. אני שמת לי לב שסוג כזה של דירה הולך לי טוב. אוקיי. זה לא איסור, אולי זה גם שטויות, אני לא יודע, אבל איסור זה לא. כי הוא לא עושה מעשה, לא רק שזה מותר, זה לא רק שזה הלכה כמו לאו שאין בו מעשה, זה מותר, זה יותר מה.

ואחר כך התינוק נשמע שהוא הולך לעשות משהו, זה אני לא מבין. **ישמח, הרמב"ם לא עושה משהו אחר. ישמח ויאמר זה סימן טוב.** ובסדר מה? בסדר הוא הולך לעשות משהו? לא, זה קודם. **ישמח, הוא שמח בעולם.**

לא, אז היה עצם של עוף, עכשיו מדברים על עופות חיים, הוא שומע את העופות מצייצים, **"ואומרים נחש זה אומר"**, הוא שומע אותם אומרים, כאילו העופות אומרים, יש להם "שיחת חיות ועופות", כן.

"ואומרים יהיה כך ולא יהיה כך", או **"טוב לעשות פלוני ורע לעשות דבר פלוני"**, הוא מקבל החלטות על סמך רמזים כאלה שהוא שומע **"מצפוף העופות"**.

תרנגול שקרא ערבית

"וכן אלו שאומרים שחטו תרנגול זה שקרא ערבית", התרנגול שהתחיל לצייץ מוקדם בבוקר קרא באמצע הלילה, זה סימן רע או משהו.

"או שחטו תרנגולת זו שקראה כמו תרנגול", היא מתנהגת כמו תרנגול זכר, זה סימן רע.

בדרך כלל רק האבא צועק, פעם אחת גם האמא נותנת צעקה, נשחט אותו. פמיניסטית, משחקים קשים.

אוקיי, הוא רואה את זה כסימן, אבל מדברים כאן כי זה סימן רע, לא סתם, בגלל זה צריך לשחוט אותו.

לא, אבל לא כי הוא לא אוהב את התרנגול כי הוא לא קרא טוב, אלא כי מילא זה סימן רע, כי מילא צריך לשחוט אותו, לא יודעים.

כן. אה, אתה אומר שמילא זה סימן רע.

סימנים כאליעזר עבד אברהם

הוא אומר עוד **"וכן המשים לעצמו סימנים"**. הוא עושה סימנים, הוא אומר **"אם יאמר לי כך וכך אעשה דבר פלוני, ואם לא יאמר לי לא אעשה"**, הוא עושה את מעשיו על סמך הסימן. **כאליעזר עבד אברהם, כמו אליעזר עבד אברהם שעשה סימן מסוים שאם האישה תאמר "גם לגמליך אשקה"**, אותו מעשה, **"וכן כל כיוצא בדברים אלו הכל אסור"**.

דיון: שיטת הרמב"ם לגבי אליעזר

הרמב"ם סובר שאליעזר כלומר הוא לא עשה טוב, הוא רק עשה כי הוא לא היה יהודי, הוא היה עבד. כמו שהגמרא אומרת "כל הנחש" הוא אליעזר בן אברהם, והרמב"ם לומד שאכן אליעזר לא היה מותר. אולי היה לפני מתן תורה, אולי היה לפני משה רבינו, אולי אז היה מותר.

זה מעניין, כי אם אומרים פשט פשוט באליעזר, שאם הולכים לראות שיש לה מידות טובות כאלה שהיא תאמר "גם לגמליך אשקה", זה לא סימן מזר, זה סימן פשוט איך יודעים את המידות הטובות שלה. אמת, אבל הגמרא לא ראתה כך. הגמרא ראתה שאליעזר היה יותר כזה ניחוש, לעשות מעשה כזה. זה לא נראה שזה היה... כי אז הוא לא צריך לעשות את כל התפילה, אז הוא יכול סתם לבדוק אם יש לה מידות טובות. אני מתכוון שזה אומרים לילדים בחדר, אני מתכוון שיותר פשט פשוט הוא שזה ניחוש.

כל כיוצא בדברים אלו הכל אסור

"וכן כל כיוצא בדברים אלו הכל אסור". כלומר, עוד סימנים יותר, אי אפשר להונות כל מיני שטויות שאדם יכול להמציא, הכל אסור, כמו כי גויים עושים את זה.

דיון: האם ניחוש אסור כי גויים עושים את זה?

אבל... לא, יכול להיות שאסור לעשות את המינים שגויים עושים. אני לא מבין, אסור לעשות ניחוש כי גויים עושים את זה, או אסור לעשות את מיני הניחוש שגויים עושים? הרמב"ם אומר, אני חושש, אולי הגויים זה פשוט דרך לחבר את זה להלכה הקודמת, אבל באמת ניחוש אסור באופן כללי.

בוא נראה, בכלל, כאן הרמב"ם הולך לומר, הרמב"ם היה רוצה שאדם צריך לקבל החלטות על סמך שכל, לא על סמך איזה... בסוף הפרק הרמב"ם הולך לומר את שיטתו לגבי זה, אולי נגיע לשם ונבין יותר את ההיגיון. אוקיי, הרמב"ם אומר שאלה דברים שעובדי עבודה זרה השתמשו בהם כדי לעשות את האנשים שלהם, אבל זה סתם שקר, לכן לא מתאים לעשות בכלל. אולי הרמב"ם סובר בכלל שזה שטויות. גוי הוא מי שמאמין בשטויות, זו הנקודה. או שהמיני שטויות האלה הגויים השתמשו. עובדי עבודה זרה היו משתמשים בדברים כאלה כדי לבלבל את ראשי העולם, לכן התורה אסרה את זה. אבל

כן, אז על כל פנים, המפרשים מתאמצים הרבה להסביר את עבד אברהם, איך עושים את זה. אני רוצה, זה נוגע למעשה, זה נוגע למעשה, לא? צריך לדעת. קצת. אוקיי, בואו נמשיך קצת.

לשון הרמב"ם: "ואיזהו קוסם"

כבר, אומר הרמב"ם הלאה, "ואיזהו קוסם". אז עד כאן זה נחש. נחש וקוסם. "לא נחש ביעקב ולא קוסם בישראל". "ואיזהו קוסם?" אומר הוא, קוסם זה דברים דומים, זה קצת אחרת איך עושים את זה. דבר אחר לגמרי. נחש זה סתם עושים סימן ממהו ששומעים. קוסם זה סוג מסוים של הגדת עתידות. זה כבר יותר דומה לאוב ידעוני, אבל בלי דברים כאלה fancy.

"זה העושה מעשה משאר המעשיות כדי שישום דעתו ותתבטל מחשבתו מכל הדברים עד שיאמר דברים שעתידיים להיות, ויאמר דבר פלוני עתיד להיות או אינו עתיד להיות, או שיאמר שעתידי להיות רעה לזה וטובה לזה, או שיאמר שהדבר פלוני טוב לעשותו והזהרו מכך".

פירוש הלשון

"כדי שישום דעתו" – שדעתו תהיה משתוממת. "ישום" פירושו שיהיה ריק, לא? כמו "קום והשם", כן, שומם. "ותתבטל מחשבתו מכל הדברים" – הוא נעשה ריק לגמרי. זה סוג של meditation, לרוקן את מחשבתו. "עד שיאמר דברים שעתידיים להיות" – עד שמוחו נעשה כל כך ריק, ומה שנפול לו הם דברים נכונים, "דברים שעתידיים להיות". "ויאמר דבר פלוני עתיד להיות או אינו עתיד להיות" – הוא אומר זה יהיה או לא יהיה. "או שיאמר שעתידי להיות רעה לזה וטובה לזה" – או הוא יאמר דברי עתידות שיקרו לעצמו, או הוא יאמר הדבר הזה הוא דבר טוב לעשות, או "והזהרו מכך", הדבר הזה היזהרו מלעשות. זה פירושו עתידות.

רשימת מעשי קסם

איך עושים את זה?

יש מן הקוסמים שעושים, יש את הראשון שעושים את זה דרך מחשבה, דרך ריקון המחשבה.

העושים, זו רשימה של המעשים. מה עושים דרך מחשבה? קוסם הוא מי שעושה אחד מהמעשים שגורם לכך שיהיה תפנה מחשבתי מן הדברים.

יש מן הקוסמים שמשמש בחול ובאבנים, עושים משהו עם משמוש בידיים על משהו, על חול ואבנים. ויש מהם מי שגועה לארץ וצועק, שוכבים על הארץ וצועקים. אוקיי. ויש מהם שמתסכל במראה של ברזל או ישעשוע ומדמה ואומר עתידות, או הם מסתכלים ב... זה נקרא כסף... כדור קריסטל, או הם מסתכלים במשהו מראה, או בכוס, והם מדמים, הם מתחילים להשתמש בכח הדמיון והם אומרים עתידות. או יש מהם שאוחז מקל בידו ונשען עליו עד שתפנה מחשבתו ומדבר, או הוא אוחז מקל רבי בידו והוא נשען עליו עד שהוא מגיע למחשבה הריקה והוא מדבר.

ראיה מפסוק

ועל זה אומר הנביא... כל הדברים האלה הם סוגי קסם. אומר הוא, הרי הוא אומר, "עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו", הנביא מדבר שיהודים שואלים עצות מ, אני לא יודע מה, מעבודה זרה, והמקל אומר לו מה לעשות. פשוט פשוט הוא צודק, שעץ פירושו עבודה זרה, אבל הרמב"ם מפרש ממש המקל, כי הוא לוקח את המקל והוא מכה ועושה משהו עם המקל, והמקל אומר לו, וזו ראיה מהפסוק שיש סוג כזה של קוסם שעובד עם מקל. הוא מכה או...

הלכה ח – דין הקוסם והשואל לקוסם

אומר הרמב"ם, כל הדברים האלה אסור לעשות. אסור לקוסם, אסור לעשות את הקסם, אסור להיות הקוסם, וגם אסור להיות זה ששואל את הקוסם. אלא, מה ההבדל בהלכה? השואל לקוסם מכין אותו מכת מרדות, לא נותנים לו מלקות, אלא נותנים לו מכת מרדות, שאל את הרבנים, אבל הקוסם עצמו אם עשה מעשה מכלל מעשה קסם, אם הוא עשה את הקסם

סתם ככה, יהיה לו יום טוב, סימן ליום הנוכחי, היום זה יום טוב. אבל הוא לא עושה שום דבר על פי זה, בשני הדברים העניין הוא שהוא לא עושה משהו על פי זה... זה מוזר, לא? מתי הוא שואל את התינוק סימן? הוא הולך ואומר, הוא רוצה לדעת, האם יש לי היום יום טוב או יום רע? והוא תולה את זה במה שהילד יגיד לו מה שהוא למד. אני לא מבין את החילוק שהרמב"ם עושה. הרי זו גמרא, הרי זו גמרא, רבי שמעון בן אלעזר אומר, בית, תינוק, ואשה, אף על פי שאין נחש יש סימן. נחש, מה אומרים? אני לא מבין.

מחלוקת רמב"ם וראב"ד

הראב"ד על יחודים (מקודם)

הראב"ד, הראב"ד הקדוש אומר דווקא... אה, דרך אגב, צריך לומר עוד ראב"ד אחד מקודם. תראה את הראב"ד כאן. כן. הראב"ד, התבלבלנו על היחודים. הראב"ד כבר אמר שהוא לא מבין מה הוא מתכוון. לא אני הראשון. הראב"ד אומר "איני יודע מה זה". אם הראב"ד מתכוון לומר לא לעשות צורות או חמונים, כלומר צורות שזו עבודה זרה, זה הוא מבין, אבל הוא לא ברור מה הראב"ד, מה בכלל מתכוון היחודים.

שיטת הראב"ד לגבי סימנים

אה, ואומר הראב"ד הקדוש על זה, "אמרו אברהם זה חידוש גדול, שראוי לסמוך עליו, אי מותר הוא". וכדומה. כלומר, הראב"ד אומר, אבל הראב"ד סובר שסימנים בכלל, כמו אליעזר, אסור לעשות. כי הראב"ד אומר שזה כתוב בגמרא, אליעזר עבד אברהם, דווקא זה מותר. למה יכול להיות שאליעזר יאמרו שהוא עשה עבירה? הוא עבד של הראב"ד. ואותו דבר הוא אומר גם על החלק הבא, על "בית תם לכאורה תשליטתו".

אז סתם איך הראב"ד סבר שהתורה מספרת את המעשה לא לגנאי של אליעזר, אלא התורה אומרת את זה חיובי, נראה שזה לא יכול להיות איסור. נכון. גם על "בית תם לכאורה תשליטתו" אומר הראב"ד שזה לא אומר שזה מותר, זה אומר שאפשר לסמוך על זה, שזה טוב. אבל הגמרא אומרת שזה דווקא שלוש פעמים. הרמב"ם לא מביא את זה. הרמב"ם לומד את זה שכן, כתוב שזה מותר, אז איך אני אשמח? הראב"ד סובר שלא, אם הראב"ד סובר שסימן מותר, כלומר ניוחש אסור. אז מה ההבדל לפי הראב"ד בין סימן לניחוש? אני לא יודע בדיוק.

מחלוקת יסודית

זה מעניין, הרמב"ם סובר שלעולם לא עושים דברים על סמך סימן. אז רק כאן דברים שזה... ולא עושים משהו. הראב"ד סובר שמותר לעשות דברים על סמך סימן. ואילו לא? רק סימנים מסוימים, רק מסוימים... אז הראב"ד, זו מחלוקת בהלכה. לפי הראב"ד מותר ללכת לומר פסוק פסוק ולפי זה לעשות את הישדוך או לא, וכדומה. לפי הרמב"ם אסור.

נפקא מינה מעשית: סימן טוב ומזל טוב

מותר לאדם לומר עם חברי. מה זה כשאומרים מזל טוב בשידוך? אני מתכוון לומר שהאשה תעשה לי מזל טוב, אבל זה לא איסור, כי לא עושים שום דבר על סמך זה. אפילו הרמב"ם מודה בדבר כזה, או על כל פנים שמותר לומר דבר כזה.

לפי הראב"ד אפילו מותר לעשות סימן טוב. זה מעניין. צריך להבין אילו דברים אסורים מדאורייתא.

האם אפשר לומר במזל טוב? זה הפוך. זה לומר שלא צריך לשאול קרן, אלא אנחנו מאחלים שיהיה במזל בלי שום... אני שומע. כן. שיהיה על כל פנים. שום... אני שומע. כן. שיהיה על כל פנים.

פרק יא: מנחש, קוסם, מעונן, ואוחז את העיניים

הלכה ז (המשך) – קוסם קסמים

דובר 1:

נכון, לא לומר מזל טוב זה הפוך, זה לומר שאין כאן מזל טוב. לא אפילו לשאול קל, אלא לאחל לו שיהיה מזל טוב וגשם.

למעשה, יש הרבה שחולקים על הרמב"ם. כמו למשל יש את הגמרא שאם יש לך מחלוקת עם גוי צריך לעשות את זה בחודש אדר, כי אדר הוא חודש מבורך. הרמב"ם כאן אומר שאסור לעשות שהחודש הוא חודש טוב למשהו. ולמשל יש את המנהג שהרמ"א לומד שלא לעשות חתונה בסוף חודש בגלל שהלבנה לא במילואה, זה לא סימן טוב. אז גם זה הולך לפי כל הראשונים האלה שחולקים על הרמב"ם עם העניין של מעונן.

דין מעונן: "אף על פי שלא עשה מעשה"

הלאה אומר הרמב"ם, **אסור לעונן**, אסור לעשות את ה... לקבוע זמנים לפי מה שרואים בכוכבים. מה זה הרמב"ם? **אסור לעונן**, **אף על פי שלא עשה מעשה**. אסור לקבוע זמן לפי חכמת הכוכבים, **אף על פי שלא עשה מעשה**, אפילו לא עשה מעשה, **אלא הודיע**. מה פירוש לקבוע זמן?

דובר 2:

לא, כן, כלומר, לא לקבוע חתונה בזמן. מותר לומר היום הוא יום טוב, היום הוא יום רע, אם לא קובעים שום דבר לפי זה.

דובר 1:

לא, לא, הרמב"ם אומר אסור לקבוע דברים based off הדבר של מעונן.

פירוש "לא עשה מעשה"

כי עושה מעשה זה כמו שלמדנו קודם, למשל במנחש, הוא עושה מעשה שהוא אומר **"שחט תרנגול זה"**, והוא דווקא שוחט את התרנגול. **לא עשה מעשה**, אומר הוא פירוש, הוא רק אומר והוא לא עושה. זה בכל זאת מעונן, פירוש כך אומר הרמב"ם, אפילו לא **עשה מעשה**. **להודיע שאתן הכוזבים שהסכלים מדמין שהן דברי אמת ודברי חכמה**. הוא אומר שיום פלוני טוב. התוספות אומרים דווקא לא שיום פלוני טוב. הוא מפרש **"לא יעשה מעשה"**. אני חושב אולי **"לא יעשה מעשה"** פירושו שכשהוא עשה את דבר המעונן הוא לא לקח ציפור בידיים, או אני לא יודע מה. הוא פשוט אמר שאותו יום הוא יום טוב, ולפי זה צריך לגזור משהו.

דובר 2:

לא, הוא לא אמר כלום. הוא לא גזר. אם הוא גזר, הוא עשה מעשה. הוא אמר את המעשה של...

דובר 1:

בוודאי, איך אני יודע שהוא לא עשה מעשה? הוא הלך ועשה.

דובר 2:

הלך ועשה. זה מה שהרמב"ם אומר, **"וכל העושה מעשה"**. כן כן. מה זה מעשה? **"וכל העושה מעשה מפני האצטגנינות זו"**. אם עושים דווקא בזמן שהמעונן אמר, אז זה נקרא מעשה.

דובר 1:

הלכה ט (המשך) – מעונן ואוחז את העינים

הוא אומר שאפילו הוא לא עשה מעשה, הוא רק עשה את מעשה העינים עצמו, הוא אמר... הוא אמר... הוא דימה **"אותן הכוזבים שהסכלים מדמין שהן דברי אמת ודברי חכמה"**, שטיפשים חושבים שזה אמת וזה חכמה, הוא עשה איסור, אבל על זה לא יכול להיות מלקות. אבל אם עושים כן מעשה, והתכוונו לעשות או ללכת בזמן מסוים לפי הזמן שהחוברים בשמים, האנשים שמסתכלים בשמים שמדמים שהם רואים דברים בשמים, **הרי זה לוקה**, הוא מקבל מלקות, **שנאמר "ולא תעוננו"**.

הלכה ט (המשך) – אוחז את העינים

וכן, **"לא תעוננו"** יש עוד ענף, **מי שעושה סוג של קסם, "האוחז את העינים ומדמה בפני הרואים שעושה מעשה תמהון והוא לא עשה"**. מי שיודע איך לעשות את הטריק שייראה לאנשים כאילו הוא עושה משהו נפלא, והוא לא עושה זאת באמת, זה רק סוג של אחיזת עיניים, **"הרי זה בכלל מעונן ולוקה"**, הוא מקבל מלקות.

קושיא: שייכות למעונן

שלו דרך מעשה, מגיע לו מלקות, מפני שהוא עובר על לאו שיש בו מעשה, **שנאמר "לא ימצא בך... קוסם קסמים"**.

קושיא: מדוע מדיטציה אסורה?

יוצא לפי הרמב"ם, אני לא יודע מה הפשט, הגאון רבי שמעון מונדשטיין סובר באופן אלמנטרי שיש איסור.

הוא גם לא מדבר, הוא לא יכול להזכיר למה, מה הדברים שהוא מרפא גם דווקא הם עם. יוצא מהרמב"ם שאסור לעשות כמו מדיטציה עם פעולה. יכול להיות אפילו בלי פעולה אומר הוא אסור, אלא על פי השמועה ומעשה. זה מאוד מעניין, כי אנחנו לא רשאים להשתמש בכח הדמיון, משהו חסר כאן במידע שלנו.

דובר 2:

לא, מדיטציה עם אמירת סוג של עתידות.

דובר 1:

לכאורה תראה בלשון של ספר המצוות, לכאורה זה כח השערה או כח הדמיון, ובאחד מיני עוררות. אסור לעורר את כח הדמיון, אומר הרמב"ם.

דובר 2:

לא, אבל המילה קוסם לא פירושה כח השערה, קוסם פירושו אמירת עתידות דרך כח הדמיון.

דובר 1:

כל אחד שיש לו דמיון אומר עתידות, ואם הוא אומר דברים שהיו אתמול... כשאנחנו שואלים אדם מה העניין של מדיטציה, הוא אומר להרגיע את המוח ושיהיה יותר ברור, שאפשר יהיה לעשות דברים טוב יותר. ולדעת מה?

דובר 2:

לא, לדעת... מדיטציה זה לא בשביל עתידות, לא ממה שאני יודע.

דובר 1:

למה זה דווקא לא? אני שואל את הרמב"ם, למה זה רע? משהו חסר לי. הרמב"ם אומר שזה רע. אסור, כי מה? אולי זה כמו חוקת הגוים. הרמב"ם מכניס את זה תחת אותה קטגוריה כמו חוקת הגוים. אולי בגלל זה כששואלים פסוק מותר, כי הגוי לא שואל פסוק. הרמב"ם לא אומר, הרמב"ם אומר פסוק גם לא עוזר, אלא לרפואה מותר, כשזה לא עושה כלום בדרך. או מה סתם עושים אותו שמח. אני לא יודע. אני כבר לא הבנתי את זה.

זה מעניין מהרמב"ן, אולי כי הרמב"ם אומר שדמיון זה לא דבר טוב, ואולי לא צריך להשתמש בזה. אולי הרמב"ם בסוף פרק יא יאמר מה לשמור בזה. אולי הרמב"ם הלאה... כן, אני חושב שאנחנו צריכים להבין פשוט ברמב"ם, שהאיסור הוא לכאורה איסור. לא? אוקיי, זה לאו.

הלכה ט – מעונן

אומר הרמב"ם הלאה, סעיף ט', **"איזהו מעונן?"** מה זה מעונן? נראה, אני חושב שאנחנו צריכים לעצור כאן. אנחנו כבר יושבים בערך עשרים דקות, אפשר אולי לסיים את הפרק. אם לא, נסיים אותו מחר או מאוחר יותר.

בסדר, אנחנו ממשיכים. מעונן. **איזהו מעונן**, כן? כן. מה אמרת? **איזהו מעונן**.

למדנו, אחד מה... אנחנו לומדים כאן חוקי הגוים וסוגים שונים של דברים שדומים לכישוף, מנחש, מעונן, וסוג הדברים האלה.

לשון הרמב"ם: נותני עתים

מה זה מעונן? אומר הרמב"ם, **אלו נותני עתים**, אנשים שקובעים זמנים מסוימים הם זמנים מסוגלים, הם זמנים טובים. **שואמרים באצטגנינות**, הם מסתכלים על הכוכבים, ולפי זה אומרים **יום פלוני טוב, יום פלוני רע**, או **יום פלוני טוב לעשות בו מלאכה פלונית, שנה פלונית או חודש פלוני רע**, וכן הלאה. כבר.

מחלוקת ראשונים על הרמב"ם

חזרה להלכה: אחיזת עיניים היא המעשה הראשון**דובר 1:**

אוקיי, בוא נחזור, בוא נגיד קצת יותר פשוט. עד עכשיו לא ראינו אף אחד שעושה משהו שאנחנו קוראים קסם, הוא עושה דברים, לא ראינו אף אחד מהאיסורים שעמד מנחש, שהוא רק אומר, הוא לא עושה דברים אחרים. הוא אומר מתי זה יהיה, או הוא אומר חסידות. אחיזת עיניים היא היחידה, הראשונה היא רק זה. אין אחר, אין. אולי נראה בקרוב מה פירוש מכשף. למשל, הוא גורם לאחר לחשוב שהוא יכול לעוף, למשל.

דובר 2:

אה, הרמב"ם אני זוכר בדיוק, שהוא מוציא ארנב מהכובע שלו, ממש הדוגמה. זה לא היה מהקודמים, לא היה שום דבר קודם שעמד שזה דבר שהוא עושה. אבל זה הרי אחיזת עיניים.

דיון: האם מופע קסמים אסור?**דובר 1:**

אז לפי זה, מה ששוחחנו עכשיו, שמי שהוא מופע קסמים, הוא אומר ברור שיש לי טריק איך אני עושה את זה, שלא תחשבו שאני איזה סופר יומן, זה לא עובד. כי הרמב"ם אומר שהעבירה היא כי מטעים את האחר שאנשים יכולים לעשות דברים שהם לא יכולים. זה חלק מההטעיה.

דובר 2:

אני לא יודע, אני לא יודע. את זה צריך לשאול את הרבנים. אני לא יודע. בשביל זה אני הרי כאן. אה, נשאלת השאלה. אבל הרב רוצה להקל, אני לא שואל.

אני לא יודע, הרמב"ם אומר שיש איסור של מעונן. זה בדיוק כמו... אפשר הרי להתווכח על הרמב"ם. אפשר להתווכח על הרמב"ם שהוא אומר על שני ראשונים, אבל לפי הרמב"ם יכול להיות שזה אסור. כמו שלפי הרמב"ם בטוח אסור לעשות חתונה ביום שלישי כי זה אותו זמן, זה איסור דאורייתא לפי הרמב"ם. רק מה אז, הרמ"א אומר שצריך לעשות כך, זה כי הוא בכלל חולק על הרמב"ם, הוא לא הולך בשיטת הרמב"ם.

הרמב"ן מאריך, אני מתכוון להיפך, זה לא שהוא לא הולך בשיטת הרמב"ם, הרמב"ן בכלל לא סובר שזה הפשט של מעונן, והוא מתווכח על ההלכה. אבל לפי הרמב"ם זה אסור. אני חושב שיש מחלוקת.

דובר 1:

אחיזת עיניים זה דבר בפני עצמו. בכל מקרה, אבל למה הרמב"ם... אה, זה קשור למחלוקת ראשונים על אסטרולוגיה, האם אלה שהאמינו שאפשר כן לראות דברים.

אבל זה לא רק מכן והילך. אוקיי, בקיצור, אפשר להיכנס לזה. אבל זה הרי הרבה לפי הרמב"ם, אתה נכנס לחלק של מצוה. כי למה זה אסור? אם זה לפי הרמב"ם זה אסור, זה אסור. אם לפי אחר אומר שזה אומר משהו אחר, "אוחז את העיניים" ולא מבין את הגמרא, זה מותר. צריך לדעת מה...

אוקיי, נראה. אני חושב שכשהרמב"ם מסיים את הפרק הוא קצת יותר טוב מסביר את סיבת האיסור. אולי שם נוכל להבין. אבל שוב, ההלכה לא תלויה לפי הסיבה. ההלכה יכולה להיות...

הלכה לעומת טעמי המצוות

הרמב"ם נותן לך הרבה פעמים בהירות. טוב להבין את הדרשה, את מוסר השכל, או איך שאתה רוצה לקרוא לזה, אבל יכול להיות שההלכה נשאת הלכה. כאן בטוח יכול להיות שהרמב"ם היה אומר שטריק הקסמים אסור מן התורה.

דובר 2:

לא, אם הוא אומר לך ברור, "זה משחק, אני יכול ללמד אותך איך עושים את זה?"

דובר 1:

גם פלא, כי זה לכאורה אין לו שייכות ל... לפי מופעי הקסמים של היום, אין לזה שייכות, אף אחד לא מדמה שיש לו כוחות. הרמב"ם לא אומר שאחיזת עיניים פירושו שעושים טריק. הרמב"ם אומר שהוא גורם לך לחשוב שהוא עושה טריק. איך הוא עובד את זה אני לא יודע. יכול להיות הכל דרך אחיזת עיניים בכל מקרה, הכל דרך כח הדמיון בכל מקרה. המילה אחיזת עיניים היא לכאורה רק חילוק. יש מחלוקת על זה.

אם מישהו אומר שדברים אחרים, מעשה תמהון, עובדים באמת, הוא יכול לומר שאובות וידעונים פירושו מי שעושה טריק, וזה לא עובד באמת. אבל אם, יש שתי דרכים אחרות שאפשר לומר, אם שניהם לא עובדים באמת, כמו שהרמב"ם הולך לומר הלאה, שאפילו עבודה זרה כלל לא עובדת באמת...

דיון באחיזת עיניים, מעונן וחומר הכר**המשך דיון באחיזת עיניים וטריקי קסמים****דובר 1:**

הרמב"ם אומר שהוא גורם לך לחשוב שהוא עושה טריק. איך הוא עובד אני לא יודע. אפשר לומר שהכל אחיזת עיניים בכל מקרה, שהכל כח הדמיון בכל מקרה. המילה אחיזת עיניים היא לכאורה רק חילוק, יש כאילו מחלוקת על זה.

זאת אומרת, אם מישהו אומר שהדברים האחרים, מעשה תענועים, עובדים באמת, הוא יכול לומר שאחיזת עיניים זה כשישהו עושה טריק והם לא עובדים באמת. אבל אם שניהם... יש שתי דרכים אחרות שאפשר לומר. אם שניהם לא עובדים באמת, כמו שהרמב"ם הולך לומר בסוף שכל הדברים האלה לא עובדים כלל באמת, אז ממילא אחיזת עיניים היא רק עוד דרך לעשות את אותם הטריקים. אחד עושה טריק דרך זה שהוא אומר אבא קדברא, ואחד עושה טריק דרך סתם אחיזת עיניים, מה שזה בדיוק אומר.

אחיזת עיניים לא אומרת שהוא עושה טריק, בפירוש, זה עושה קסם, כי לקסם יש גם שקר. או אתה אומר להיפך, אם מישהו חושב כן שהכל עובד, הוא יכול גם להמשיך לחשוב שיש כישוף שעובד דרך אחת הדרכים, ויש מי שעובד ישירות על העיניים שלך, שזה עוד משהו קסם. אתה מבין ככה?

אני חושב שהוא מציין שבספר המצוות הרמב"ם קצת יותר טוב מסביר. הוא אומר שהדברים האלה עושים, מה שיש טריקים איך שעושים את זה, אבל מעונן דווקא זה יותר כמו שאומרים שהוא רואה את זה בכוכבים, או שיש אנשים שיותר ערמומיים והם עושים בידיהם שייראה כאילו הם עושים דברים שזה נפלא, דווקא קסם.

טעמו של הרמב"ם לאיסור: להטעות אנשים מהמצואות

והרמב"ם אומר שהאיסור הוא כי מדמים לאנשים שאפשר לעשות דברים בלתי אפשריים. גורמים לאנשים להאמין במציאויות אלטרנטיביות. מטעים אנשים. זה מאוד חשוב שאנשים יהיו חכמים. אני מתכוון שנלמד בסוף, אני מתכוון הרבה מוסר השכל מהרמב"ם הוא שיש מצוה לאדם להיות חכם ולא להיות טיפש.

ואם אדם מאבד את תחושת המציאות שלו והוא לא יודע מה כן ומה לא, הוא מדמה שאנשים יכולים לעשות דברים בלתי אפשריים... אולי אותו איסור יהיה גם למי שלא מאמין שאנשים יכולים לעשות מה שהם כן יכולים לעשות. אבל על כל פנים, אדם צריך לדעת מה אדם כן יכול לעשות ומה אדם לא יכול לעשות.

ואם מטעים את האחר וגורמים לאחר להאמין שאפשר לעשות דברים נפלאים, אם עושים את זה ממש כמו הונאה, כמו שעושים תנועות מסוימות בידיים שעושות צלילים, או עושים את זה יותר אולי כשהאדם עצמו מאמין בזה. אני לא יודע מה בדיוק ההבדל בין זה כשעושים את זה באחיזת עיניים והאחרים.

דובר 2:

לא, ההבדל הוא שאחיזת עיניים זה כשהוא עצמו יודע שהוא מטעה את האחר. המקרה האחר זה כשהוא עצמו חושב שהוא יכול.

לא, **איזהו חובר?** הוא מתחיל איזהו חובר, הוא לא אומר... אף פעם את הפסוק שאתה אומר לו, שנאמר.

דובר 1:

הוא לא הביא את הפסוק.

דובר 2:

לא, הוא מפרט... שנאמר, הוא מפרט, כן, אני לא יודע.

דובר 1:

אבל כשהוא מנה את כל המצוות הוא כן אמר, שלא לקסום, שלא לעונן, שלא לנחש.

דובר 2:

הוא אמר קודם, שלא לעונן, שלא לנחש.

דובר 1:

עכשיו הוא אומר, מה זה שלא לעונן? אוקיי, **איזהו חובר?** איזה הולך על זה? כל עוד ש...
אוקיי. אוקיי. הוא בדרך כלל לא אומר... הוא בדרך כלל לא מתאים את מה שהוא אומר קודם...

אוקיי. הוא בדרך כלל לא מתייחס לעצמו על מה שהוא אומר קודם.

לא ינחש זה דבר אחד.

ההגדרה של חובר

ואיזהו חובר? אומר הרמב"ם, **זה שמדבר דברים שאינם לשון עם**, אדם מדבר איזו שפה מיסטית, הוא מדבר מילים שאף אחד לא מבין מה זה אומר, **ואין להם ענין**, אין לזה משמעות אמיתית.

ומעלה על דעתו בסכלותו שאותם הדברים מועילים. הוא מדמה בטיפשותו שהמילים האלה מועילות, כמו שאומרים אברא קדברא, כן, אברא - אני נברא, קדברא - במילותיי, זה מה שאני יודע, זה התרגום המקורי הנכון של אברא קדברא.

אבל בעיקרון שאני הולך לומר מילים מיסטיות, מילים מיוחדות, שהוא אומר...

דובר 2:

לא, אבל אברא קדברא עצמו יש בו את עברא כדברא, כמו שאני בורא במילותיי, בורא אומר ועושה...

דוגמאות של חובר

דובר 1:

הרמב"ם אומר, אדם שמדמה שאם הוא הולך לומר... מילים קדושות מסוימות, יש לחשים מסוימים, זה יהיה לו השפעה. **עד שאמריו**, הם מדמים, **שאומר כך וכך על הנחש שלא יזיק**. מישוהו כי יש נחש מפחיד בעיר, הוא הולך לומר מילים מסוימות לנחש, הוא הולך להשביע אותו בלחש. או הוא אומר כך על אדם, הוא אומר לאדם, "אני הולך לומר עליך את המילים, ואתה לא תוכל להינזק מהנחש".

ואוחז בידו בשעה שמדבר, בשעה שהוא אומר את המילים הפלאיות, כשהוא מדבר את מילותיו, הוא מחזיק איזה חפץ מיוחד בידו, **מפתח או אבן או קערה וכיוצא בהן, הכל אסור**. כל הדברים האלה אסורים.

אה, מה חסר אוחז מפתח או אבן? כי זה יכול לגרום לנו שיש לחש שיש בו מעשה, נכון? כמו שכל הזמן אנחנו מחפשים שיהיה מעשה. תראה הוא אומר, "ואוחז עצמו".

חובר שיש בו מעשה - חייב מלקות

אומר הוא, **וחובר עצמו שהוא החובר**, כן כן, הלקוח, החובר... יש את מי ששואל אצל החובר, החסיד שהולך לאיש החובר, ויש את החובר עצמו. החובר שהחזיק משהו בידו כשהוא אמר את המילים, אם הוא עשה איזה מעשה בבירוא, הוא עשה משהו כשהוא דיבר, כי דיבור עצמו אינו מעשה.

בוא נחשוב על זה. מה זאת אומרת הוא אומר לך ברור? למה אתה הולך לטריק? זה מאוד יפה, זה מאוד מעניין.

דובר 2:

בדרך כלל חלק מטריקי קסמים זה בדרך כלל שהוא מראה, קסם אחד מראה איך הוא עושה את זה, והאחר אתה צריך...

דובר 1:

לא, את זה עושים רק האנשים הדתיים עושים את זה כי הם חושבים שבזה הם יענו לרמב"ם. אני לא כל כך בטוח.

דובר 2:

אוקיי, למה הוא לא אומר שמות?

דובר 1:

חלק מהעניין של המופע הוא, מראים רק אחד מהטריקים מראים איך הטריק עובד.

דובר 2:

לא, זה פשוט לא נכון. האנשים הרגילים שעושים את טריקי הקסמים, הם רוצים שיחשבו ש... אחר כך מתברר על מה הם מתביישים, הם אומרים שהם הטעו אותנו.

דובר 1:

אם יש קסם שבאמת טוען שיש לו כוחות על-טבעיים, אז דומה אפשר לומר לפי הרמב"ם. אבל אתה יכול גם לקנות מופע טריקי קסמים, וקונים כמה קופסאות עם כמה ביצים...

בוא נזכור דבר אחד: יש הלכות ויש טעמי המצוות. הרמב"ם לא אומר שהאיסור הוא לומר שקר. שקר זה איסור אחר בתורה. יש איסור מיוחד לגרום לאחר לחשוב. זה אומר הרמב"ם. הרמב"ם מדבר בדיוק כמו עכשיו, הוא אומר "אנשים פתאים ומהודרים" שעושים דברים כאלה. בזמנו של הרמב"ם גם מצאו אנשים שידעו, מי שהתעניין קצת ידע איך זה עובד. זה לא שונה היום מאשר אז. הרמב"ם סובר שזה אסור.

השאלה היא מה אתה עושה עם הרמב"ם. מה שמחפשים היתר, דרך החוצה, יכול להיות. אבל אני לא רואה שאפשר לומר שכי הטעם הוא רק... וחזן מזה אני לא בטוח שזה נכון.

במילים אחרות, אם אני רק... למעשה, העניינים שלך רואות דבר אחד והעובדה היא אחרת... יכול להיות שזו גם הבעיה.

לא רק שהוא לא יודע... אלא הוא מבקש להטעות את העניינים.

דובר 2:

כן, הוא יודע... מעונן! מעונן! זה כתוב בגמרא. מעונן - זה המאחז את העניינים.

דובר 1:

אוקיי, אתה אומר כך... אני עוד יכול לומר, אבל... מעונן פירושו זה לפי הרמב"ם.

דובר 2:

לא, הרמב"ם לא אומר, זה אומר הרמב"ם בהלכות עבודה זרה.

הלכה יא: חובר חבר

דובר 1:

עכשיו אנחנו הולכים לחובר... עכשיו אנחנו הולכים לחובר.

אומר הרמב"ם, **איזהו חובר?** הלאה כתוב מעונן, **וחובר חבר**.

הדבר הבא, עוד סוג של חוקת הגוי שיש לו שייכות לכישוף, זה מה שהרמב"ם אומר שיש את כל הדברים האלה.

דובר 2:

נראה שהלאו שאין בו מעשה פירושו שהחמורים יותר הם מדאורייתא, וכשהוא עושה מעשה, אבל מדרבנן, או שזה אסור אפילו בלי האיסור זה בכל אופן, אבל מלקות יש מלקות מדרבנן כשהוא עושה מעשה, מפני שהוא לא שותף בשכלות החובר, כמו שהוא קורא לזה.

דובר 2: טוב מאוד.

הקולות והשמות המשונים המכוערים – מהו חובר חבר

דובר 1: נמשיך הלאה. תדע, הוא מדבר כאן לעצמו, אתה מתרגש כאן, איפה, יש כאן כל כך הרבה מיני כוחות מעניינים. תדע, "אלא שהם הקולות והשמות המשונים המכוערים", הקולות שאנשים מוציאים בעשייה של אחד ממני הכישוף שמחושב, או שקוראים שמות מסוימים, שמות מסוימים. שמות פירושו כמו שמות של מלאכים, או איזה שמות שקוראים להם. משונים, זה כמו מוזר, והם מכוערים.

מה הם מכוערים? לא יודע, כי אין להם משמעות.

דובר 2: לא, כי אין להם משמעות.

דובר 1: אבל להיפך, אם יש משמעות, אז יש יופי מסוים. אבל הרמב"ם טוען ש"אין להם ענין", אין שום ענין, זה לא אומר כלום.

דובר 2: זה משונה, למשל אמרת שזה לשון עם ועם, זה לא...

דובר 1: זה שני דברים: לשון עם אחד הוא משונה, ו"אין להם ענין" הוא מכוער, שזה סתם צירוף אותיות שלא אומרים כלום. זה מגעיל.

זה פלא, כי מה קורה כשהוא אומר כן דברים שיש להם כן משמעות, שנראה מאוחר יותר שהוא מביא פסוק? אז אין איסור של חובר חבר, אולי יש איסור אחר.

דובר 2: חובר חבר?

דובר 1: זה מאוד מעניין, כי כל הדברים האלה יכולים ללכת ביחד. לפעמים יש משהו שעושה גם הוא אומר מילים מוזרות, וגם הוא עושה קשר, וגם הוא עושה את כל הדברים האלה.

דובר 2: בסדר.

דובר 1: אבל כל אחד מהם הוא נפרד, הרמב"ם עושה אותם נפרדים, לאוין נפרדים כביכול. הנקודה שהרבה מכשפים בקדמונים היה להם הענין של אמירת אותיות מוזרות כאלה, מילים שלא אומרות כלום, זה הנוסח של החבר.

הרמב"ם לא מתכוון שהאיסור שלהם הוא כי יש להם כוח, ואני לא רוצה שישתמשו באיזה כוח. אלא להיפך, "לא ירעו", הם לא יכולים לעשות רע בזה, "וגם הישב אין אותם", הוא מביא לשון הפסוק. הם לא עושים בזה לא רע, לא טוב.

דובר 2: זה הוא יגיד בסוף, כן.

דובר 1: אבל יכול להיות שהוא רוצה לומר שאם זה היה כן עוזר אולי היה מותר.

דובר 2: להיפך, זה הוא יגיד גם את הענין.

דובר 1: להיפך, הוא יכול לומר זאת להיפך, משהו היה חושב שהעבירה היא כי הוא משתמש בכוחות רעים, או שהוא משתמש בכוחות של רשעות, או כי הוא עושה לו רע, הוא עושה לו קללה. לפי זה זה פנים שאתה אומר, אני מבין מה אתה מתכוון.

דובר 2: בסדר, אבל מה זה נכנס כאן?

דובר 1: זה נכנס כאן כי הרמב"ם רוצה לספר שהאיסור הוא האיסור של אמירת מילים שלא עוזרות, אולי זו ההגדרה של האיסור. או אולי הוא רוצה להסביר איך אוהז עינים הוא בכלל מכשף, בדרך זו הם שניהם אותו דבר, כי אוהז עינים בסך הכל משתמש בטריק, או שהוא אפילו לא מאמין במה שהוא עצמו עושה.

דובר 2: לא, אבל כאן הוא מדבר ספציפית על השמות של החובר חבר, אוהז עינים זה דבר אחר.

אפילו אם לא היה שם אלא, אפילו אם הדבר היה שהוא עשה תנועות בידיו, באצבעותיו, הרי זה לוקה, הוא מקבל מלקות, **שנאמר "לא ימצא בך... קוסם קסמים"** וגו', כל לשון הפסוק, והדבר האחרון הוא "והובר חבר".

יפה מאוד. מעביר בנו ובתו באש, קוסם קסמים, מעונן, מנחש, מכשף, וחובר חבר. החובר חבר הוא הרי אחד, שניים, שלושה, ארבעה, חמישה, שישה, שבעה, שמונה. שמונה דברים, תראה כבר, את כל הדברים האלה פחות או יותר למדנו שיש מעשה ומעשה ומעשה. כמה כבר למד הרמב"ם, וכמה עוד נראה הלאה.

הלכה יב: חובר בלא מעשה - פטור מן המלקות

תשובת הרמב"ם, "אבל אם דיבר דברים אלו", מי שהיה חובר אבל הוא עשה זאת בלי מעשה, "לא הניד לא אצבע ולא ראש", הוא לא הניע יד או ראש, "ולא היה בידו כלום", הוא לא החזיק כלום בידו.

כי זה מאוד קשה, כי אנחנו מניעים כשאנחנו מדברים. כן, אבל זה לא עושה לחש שיש בו מעשה. אני אומר, כשמישהו מדבר וכשמדברים עושים שפת גוף, זה נקרא מעשה? לא, בוודאי לא. כאן מדברים כשיש לו בכוונה שיש לו דרך מסוימת איך הוא עושה עם וזה חלק מה...

דובר 2:

לא, לא ברור כך. כי אם למישהו יש רפלקס של הגוף שלו כשהוא מדבר, הוא לא רוצה, למה הוא מניע כשהוא מדבר? כי הוא רוצה, איך אומרים בדרשה, "זה חלק מהמעשה". לא, לא, לא. אם מישהו הולך לתת למישהו מלקות כי הוא הניע בזמן הדיבור, הוא נתן ליהודי מלקות, הוא עובר על כל תוסף.

דובר 1:

לא, הוא אומר הרי ברור שהוא עשה מעשים מסוימים בידיו.

חובר חבר – לאו שאין בו מעשה, יישוב הדעת, ולוחש על קום הנשיכה

הדין של מי שהולך לחובר – לאו שאין בו מעשה

דובר 1: נו, ואני שואל אותך, כשיהודים מתפללים והם מתנועעים, האם זה חלק מהריטואל של התפילה?

דובר 2: לא.

דובר 1: וכאין אדם סומך ידו על החובר, או האדם שהלך לחובר חבר. יש דרך אחת שזה לאו שאין בו מעשה, זה כשהחובר לא עשה שום מעשה, הוא רק דיבר. או כשהאדם הלך לחובר חבר, והחובר עשה את אותם הקולות, החובר עשה את זה, החובר עצמו עשה את זה. אבל האדם שהלך לחובר, המאמין בזה, הוא כיושב לפניו, הוא מדמה לו שיש לו בזה הנאה, הוא מדמה שמזה יוצאת תועלת, שאני יודע שהוא לא יוכל להיות ננשך מהנחש, זה כשיש פגם של לאו שאין בו מעשה.

מה קורה עם לאו שאין בו מעשה?

יש עדיין איזושהי מלקות. איזו מלקות? **מכין אותו מכת מרדות, משום שנשתתף בזיכלוסא דחובר**, כי הוא היה חלק מעבירה, הוא השתתף בטיפשות של החובר חבר.

דובר 2: אז כן, אבל הנקודה היא, אז כל לאו שאין בו מעשה יש מלקות מדרבנן?

דובר 1: לא. אז לכן אומר הרמב"ם את הטעם, שאתה הולך, אז בכלל, אפשר לומר למה אני הולך? אתה הולך כי אתה סבור שזה יעזור, אז ההליכה עצמה היא כבר מדרבנן תקנה שנותנים מלקות. זה דין נוסף, או אולי כן, אתה לא תקבל מלקות דאורייתא, אבל תקבל מלקות דרבנן? כל פעם בלאו שאין בו מעשה? זה בוודאי היה מקום לא.

אני מתכוון לומר, כי אפשר ללמוד שני דרכים למה לאו שאין בו מעשה לא מקבלים מלקות. אפשר לומר שלאו שאין בו מעשה אי אפשר להוכיח שעשית משהו, או שזה לא מספיק חזק. אז מדרבנן גם היתה אותה בעיה. כאן

אבל נניח שזה מתיר איסורים, למה? כי ישוב הדעת הוא דבר, זה אומר הרמב"ם.

אם כך אני מבין שישב הדעת מתיר גם את איסור חובר חבר. זה לא אחד מהאיסורים שצריך למסור נפש, עבודה זרה, צריך למסור נפש, אמנם מדברים על עבודה זרה. זה סוג איסור שמתירים, כך זה נשמע.

דובר 2: אבל לא יכול להיות שחובר חבר יהיה מותר במקום סכנה, זה שמקום סכנה זה מותר.

דובר 1: הוא לא מביא את החלק חובר חבר, אני לא רואה איפה זה כתוב. הוא מביא אבל את המאירי שהולך בדרך כלל עם הרמב"ם בדברים האלה, והוא אומר ממש שזה איסור חובר חבר, אבל מאחר וזה דבר שאין בו מעשה, אולי כותב לא היה מותר, אבל את החובר חבר הוא רואה איזה איסור קל יותר זה, ומתירים במקום סכנה.

דרך אגב, זה רק לאדם הטיפש שלא למד רמב"ם, היה רוצה שזה לא עוזר. אני יכול עם הרמב"ם עם הרצון כך שזה שלוחש ידע שזה סתימת פה, והוא עושה זאת רק כדי שלא תטרף דעתו, זה חלק מההיתר, אז לא אכפת לי.

דובר 2: לא, לא, מובן. שוב, again, על השאלה שלך, מה חידשת בעשר הקודמת.

דובר 1: אבל הרמב"ם לא אמר שום דבר.

דובר 2: אבל הסיפור הפשוט הוא לענות על הגמרא, היה מותר, הרמב"ם, אני מתכוון שהאלישיב שם, "לחזק לבו", זה לא רק שהאדם יהיה רגוע, אלא מה שהאדם רגוע עוזר גם שהרעל יפסיק לצאת.

הלכה יב: לחישה על נשיכת עקרב בשבת – ה"אפקט פלסכו" ברמב"ם

ההיתר של הרמב"ם: לחישה בשבת בסכנה

הוא אומר, כשזה עוזר, היינו מבינים למה זה מותר. אם זה לא עוזר, אז הכל מותר כי המון עם מאמינים בזה.

ואדרבה, הרמב"ם מסכים, אני מתכוון שהוא אומר זאת בפירוש במורה נבוכים על דברים אחרים מסוימים שהגמרא התירה, שאדרבה, מי שלמד רמב"ם והוא סובר שזה לא עוזר, אסור לו ממש לעשות זאת. הוא לא יכול לעשות מה שהוא חובר חבר, ומה שהוא חילול שבת.

ביאור האליהו רבה: "לחזק לבו" – המנגנון של ישוב הדעת

מה שמעניין, אני מתכוון שהאליהו רבה מפרש "לחזק לבו" זה לא רק שהאדם יהיה רגוע, אלא מה שהאדם רגוע עוזר גם שהארס לא יתפשט כל כך מהר בגוף, שהאדם לא יהיה כל כך מעורר ויקבל התקף לב מפחד.

מה שזה מעגל מאוד מעניין, כי כאן אתה רואה כבר איך החובר חבר עובד ממש, ולמה אנשים משכנעים את עצמם שהחובר חבר עובד. כי הרמב"ם אומר לך כאן שזה מרגיע אותו כדי שלא תטרף דעתו עליו. אז בעצם הוא אומר כאן את אפקט הפלסכו, שאפקט הפלסכו עובד באחוז גדול, ממילא זה כבר לא כל כך שקר.

התנאי: רק למאמינים

אבל הבעיה היא ש... אדם זוכר איך זה עובד... אדם זוכר את המנגנון. אדם שמאמין בזה, הרמב"ם מדבר על אנשים שמאמינים בזה. אנשים שמאמינים בזה מותר לעשות זאת עבורם בשבת. מי שלא מאמין בזה, אסור לעשות זאת.

פלסכו עובד רק כשהאדם שמקבל אותו לא יודע שזה פלסכו כל הזמן. יכול להיות כן, יכול להיות לא. ההיתר לא כתוב כאן.

תירוץ הרמב"ם על הגמרא

העניין הוא שהרמב"ם ענה על הגמרא. היה לו קשה גמרא. הגמרא אומרת שמותר לעשות בשבת. הרמב"ם אומר שזה לא עוזר. איך אפשר לעשות זאת בשבת? התירוץ הוא, זה עוזר לו... פסיכולוגית זה עוזר.

הלכה יד: הלוחש על המכה – כפירה בתורה

דובר 1: אה, אה, רגע. הכלל הוא שבת, זה ספציפית הנושא של חובר חבר.

דובר 2: בסדר, כן.

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה, זה ספציפית הנושא.

דובר 2: בסדר.

מי שנשכו עקרב או נחש – לוחש על מקום הנשיכה

דובר 1: אומר הרמב"ם, משהו קשור, הרי אמרנו כאן שחובר חבר ממש להינצל מנחש ועקרב. אומר הוא כך, **מי שנשכו עקרב או נחש**, זה דבר שאנשים עושים, אומרים לחש על מקום הנשיכה, מתכופפים למקום הנשיכה, אומרים לחש, יודע מה זה תפילה שקטה, זה חובר חבר.

אומר הרמב"ם, מותר, מותר כן לעשות זאת, **מותר כן ללחוש על מקום הנשיכה, אפילו בשבת**, כי בשבת אסור לעשות רפואות מסוימות, רפואה בשבת יש הרבה הלכות, זה מותר לעשות כחובר חבר, ומותר גם לעשות זאת בשבת.

דובר 2: רפואה בשבת אסורה חוץ מאם יש סכנה.

דובר 1: רפואה רגילה, יש רפואות שאסורות בשבת. אבל זה מותר לעשות **כדי ליישב דעתו ולחזק לבו**. ממה? אומר הרמב"ם, **לאו רפואה היא**, רפואה זה לא.

דובר 2: לכאורה זה דומה לחובר חבר.

דובר 1: מה זאת אומרת דומה? זה הוא.

דובר 2: אולי לא אומרים דווקא דברים שאין להם לשון עם, ותופסים דברים, אולי זה סוג אחר של לחש, לא כל כך דרמטי.

דובר 1: אומר הרמב"ם, פשיטא, משהו שזה דבר שאינו מועיל כלום, כלומר שאומרים דברים שאינם מועילים כלום, אבל עולם כמנהגו נוהג, אבל מאחר והאדם בסכנה, ומפני שהוא בסכנה הוא גם בפאניקה, אני מתכוון שזה הפשט, והוא עכשיו החולה נבוך מאוד מוטרד. **התירו לו לטרוח כדי שלא תטרף דעתו עליו**, התירו לו לעשות בעיניו, לעשות לו דברים שהוא חושב, שהוא משכנע את עצמו שזה יעזור לו.

דובר 2: הוא אומר שהוא הוציא נחש מהכובע שלו, ומפני שהוציא אותו מהמאורה שלו, אבל כאן הוא עושה ממש, כי ישוב דעתו של אנשים הוא הנפש של האדם, שהוא מרגיש רע.

דובר 1: התירו את הלב לחולה, או שכתוב כאן אפילו שזה לא ממש לב, אלא אפילו אולי זה ענף ממנו.

דובר 2: זה אמת כך, כי הוא לא אומר כאן, כשעושים את הלוחש, אולי עושים את זה לא בדרך זו, הוא לא אומר את הדרך, הוא אומר שלא נושכים בו, אני לא יודע מה.

דובר 1: לא, יכול להיות שזה כזה לב, ולא ממש אמיתי.

דובר 2: למה לא לומר אז כשעושים זאת, לומר לאדם, "הלחש לא עובד, הוא רק מרגיע?"

דובר 1: רק זה רק כשמרמים אותו, משהו שבוודאי, בוודאי, כן, שכאן יש לב, יש פיקוח נפש. כאן מובן לרגע את החולה. מתירים רק לחולה שיודעים שזה ירגיע אותו.

דובר 2: בוודאי, אם הוא לא היה בחסרון הדעת, בוא נכניס את העולם, חוץ מאם אתה חושב שזה עוזר ממילא, אבל הרמב"ם שסובר שפשוט פשט אפשר לומר בגמרא שזה עוזר.

דובר 1: ממילא אם זה עוזר זה פשוט שמותר, כי זה פיקוח נפש או משהו כזה. אם הרמב"ם שסובר שזה לא עוזר, ממילא הוא עונה למה מותר, כי זה ישוב הדעת אסור.

דובר 2: באותה דרך כמו ישוב הדעת, כן, אתה מבין שישב הדעת הוא היתר על איסור של חילול שבת?

דובר 1: אף על פי שאולי זה רק מדרבנן האיסור של לא לצאת עם קמיע, וזה אפילו על דאורייתא, זה לא כך, כאן זה לא היה, כי זה לא איסור שבת,

לומר שאם תתנהג עם התורה, ה' ירפא אותך. האדם חושב שאמירת הפסוק היא איזה לחש, איזה קסם, שאתה אומר אותו ליד המכה, המכה תעלם. יש דרך לכאורה איך לעשות זאת. אומרים לאדם את כל הפסוק, אומרים לו, "התחל מעכשיו לשמור את התורה". על זה מדברים כן, רפואת הנפש. זו רפואת הנפש.

קושיה: חילוק בין לוחש על המכה ללוחש בשבת בסכנה

תרגום לעברית

והלוחש על המכה, המכה היא מכה של סכנה? הרי "הקורא לתינוק שלא יבעת", במה זה שונה מזה ש"כדי שלא תטרף דעתו"? כן, כשהסירנה מצלצלת, כן, ילד רץ למקלט, ואתה אומר לו פרק תהלים כדי להרגיע אותו, זה ממש כמו שראינו קודם.

כאן מדובר במקום סכנה. אולי במקום סכנה מותר לומר נקודות ישנות. כאן אומרים שסתם ילד, ילד נבהל, אין זו סכנה, לא יעזור. אפילו ישב הדעת לא יעזור במקרה כזה גדול. אולי, כפי שאמרנו, ששם זה מרפא קצת את ישוב הדעת.

חידושו של הרמב"ם: כופר = לא מבין מהי תורה

אומר הרמב"ם, אבל... הרמב"ם אמר כאן פירוש חדש. במשנה כתוב שהוא כופר, כתוב "אין לו חלק לעולם הבא". הרמב"ם מסביר שהפירוש הוא, הוא לא מבין מה מתכוונת התורה. הוא חושב שהתורה באה לרפא את גופו, במקום שהיא באה לרפא את נפשו. זה מעניין, כי מפרשים אחרים לומדים את "לוחש על המכה" עם משביעין כשעושים את הירוקה, והרמב"ם בפירוש המשניות אומר שם כך. אוקיי, אבל כאן הרמב"ם אומר אחרת.

הלכה יד (המשך): הבריא שקורא פסוקים – ההיתר

אבל יש כאן היתר אחד, כן. אומר הרמב"ם, "אבל הבריא שקורא פסוקים ומזמור מתהלים כדי שתגן עליו זכות קריאתו" – אדם בריא שקורא פסוקים או שהוא קורא מזמור מתהלים, והוא עושה זאת כדי שתגן עליו זכות קריאתו, שזכות לימוד תורה, זכות לימוד תהלים, תגן עליו, וינצל מצרות ונזקים, והוא ינצל מצרות ונזקים. איך הוא ינצל? כי יש לו יותר זכויות. כן, הקב"ה דן את האדם לפי הזכויות. אם כך אין כאן שום קושיה בכלל, אני לא צריך לומר זאת. אז זה מותר. נראה שיש כאן שני דברים.

ביאור: ההבדל בין "זכות קריאתו" לבין כוח הפסוק

לכאורה הרמב"ם אומר כאן שזה קשור... אוקיי, הוא אומר אבל את המילה "הבריא". נכון, זה קשור לאיך שמסתכלים על זה. יכול להיות שגם החולה, החולה צריך עכשיו את הזכות. אבל נראה שכשעומדים ואומרים פסוק מסוים, לא נראה שרוצים לקבל את הזכות של עוד קצת תורה. זה נשמע כאילו לפסוק יש כוח, כמו שהחובר עושה זאת. לכאורה זו המילה. איך האדם חושב שהפסוק עובד. אם הוא חושב שעכשיו יש לאדם עוד זכות, אפשר גם לתת צדקה שם, עוד מצוה, כל מצוה מגינה על אדם, זה הוא אומר מגין.

אני לא יודע אם המילה היא כל כך חזקה ההבדל. אבל כשעושים זאת לחולה, עושים זאת כמו שחובר חבר עושה דברים. זה נראה מאוד דומה לחובר חבר. אני לא חושב שהוא מתכוון שזה אותו דבר.

רש"י: הבדל בין לפני ואחרי

זה לא ברור. ההבדל הוא אומר הוא מביא כאן ברש"י, שכתוב בפירוש שיש הבדל אם זה לפני או אחרי. הוא אומר, שלא יאמרו "שיר של פגעים", הוא אומר "רושם בציצת תהלים שתגן עליו", אומר הוא זה לפני. אחרי אסור. מה ההבדל? לא ברור.

זה באמת מעניין, הרי תמיד יש אחרי של אחרי. כן, הוא נפגע, אפשר לומר שעכשיו הוא לא ימות. שזה יעצר עכשיו, מעכשיו הוא צריך עוד זכויות.

אולי: "לרפאות הגוף" הוא ההבדל

אומר הרמב"ם הלאה... אני מגיע כאן לרמב"ם קצת רגיש, ואני רוצה לומר לפני כן, רבותי, אומר הוא הלאה, "תליון על חולי ישראל". בואו נלמד רמב"ם כמו שהוא מתכוון. לא, הרמב"ם לא מדבר על אמירת תהלים, על להתפלל. בואו נהיה מאוד ברורים. לא, לא, הוא לא מדבר על זה.

עמדת הרב מקאשוי: "הלוחש על המכה"

הרב מקאשוי התייזב. תראה מה הוא עומד: "הלוחש על המכה". כן, זה בדיוק מה שדיברנו עכשיו, נשכו עקרב. זה לוחש על המכה, נכון? אומר לחש ליד המכה, זה אומר כמו קודם שאמר, על מקום הנשיכה, על מקום המכה. הוא אומר איזה פסוק מהתורה.

אפילו קודם החובר היה כשהוא אומר בדברים שאינם לשון עם, אבל התורה היא כן, התורה היא כתובה בלשונות של כל האומות. התורה היא דווקא בלשון עם. והוא קורא את הפסוק.

"וכל בכור" – גילוי, לא רפואה

והרמב"ם אומר זה גילוי. מהו גילוי? הוא אומר שליד המכה, ה"וכל בכור" הפסוק עולה על כל המכות, נכון? כל מכות מצרים. כן, אני יודע מה הוא מתכוון, ממש שהוא לוחש את זה פנימה. הנקודה היא, הוא עושה זאת בשביל הגילוי, לא בשביל הריפוי.

כן, שם היה כתוב "וכן הקורא על התינוק שלא יבעת". ילד נבהל, הוא אומר פסוקים שהילד לא יבהל. או, "המניח ספר תורה או תפילין על הקטן בשביל שיישן". הוא לוקח ספר תורה או נותן תפילין על ילד כדי שיישן. כמו שהילד אמר פעם שהגמרא עוזרת לישון, כי הוא רואה תמיד שאבא נרדם על הגמרא. כן, עכשיו אין גילוי, עכשיו פשוט דרך התורה. כן, הוא לוקח דבר קדוש, חפץ של קדושה, כדי שיישן, שהילד יירגע.

"לא די להם שהם בכלל חוברים ומנחשים"

אומר הרמב"ם, "לא די להם שהם בכלל חוברים ומנחשים" – אלה שעושים זאת עוברים על איסור חובר חבר ומנחשים.

נו, אתה רואה שחובר חבר זה לא דווקא כשאין מילה שיש לה משמעות. יהיה סתירה ברמב"ם שהראשונים יכולים לענות? לא, אין סתירה, כי התורה לא התירה זאת. ברור שהרמב"ם... כמו שאמרתי לך, כשאתה אומר פסוק "בראשית ברא אלקים", אני לא יודע, לפסוק יש, נניח, יש משמעות, והמשמעות לא קשורה ל... איך אומרים... לרפואה. אז לגבי זה זה עדיין לא רלוונטי, זה עדיין חובר חבר.

איך סגולות עובדות

הרמב"ם סיפר איך זה היה הולך בדרך כלל. גם דבר מעניין הוא שהאנשים שעושים סגולות מפסוקים, בדרך כלל חלק מהחכמה הוא לעוות את הפסוק, כן, אומרים אותו לאחור. הפסוק אומר לך כן משהו, אבל הוא אומר את הפסוק רק ראשי תיבות, רק ה... כן, כך הולכות סגולות.

"אלא שהם בכלל הכופרים בתורה"

כן, כך אומר הרמב"ם, "לא די להם שהם בכלל חוברים ומנחשים, אלא שהם בכלל הכופרים בתורה". הם בכלל כופרים בתורה. למה? למה הם כופרים בתורה? כי הם מעוותים את דעת התורה. "שהם עושים דברי תורה רפואת הגוף". הם עושים את התורה לאיזה לחש שעוזר לרפא את הגוף. "ואינם אלא רפואת הנפשות". אבל באמת התורה היא לא רפואת הגוף, התורה היא רפואת הנפשות, נאמר "ויהיו חיים לנפשך". "לנפשך" כאן מתכוון לנפש הדעת, השכל של האדם, הנפש. כן, התורה... זה מרפא את הדעות של האדם, את המידות של האדם, את החכמה של האדם. אבל זה לא עוזר לגוף של האדם. והאדם משכנע את עצמו שלמלמל פסוק... הוא חושב שהפסוק הוא רפואה.

המשנה: רבי עקיבא אומר

זו בעצם המשנה. המשנה אומרת, רבי עקיבא אומר, הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא. ורבי עקיבא מביא דווקא פסוק שהוא מאוד חזק מעין הענין, "כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך". הפסוק מתכוון

אני חושב שזה מתאים מאוד לרמב"ם, כי אם אנחנו מבינים שכאשר לאדם יש יותר דעת ה', יש לו יותר השגחה פרטית, הקב"ה שומר עליו, התורה משמרת עליו.

דורש אל המתים, שואל אוב וידעוני, ומכשף

המשך: תורה כרפואה — סיום הדיון

דובר 1: התורה עושה את האדם לאדם טוב יותר, אדם טוב יותר יש לו יותר סיכויים לרפואה. אבל אם אדם חושב שהתורה יכולה ללכת ישירות לרפואת הגוף ולדלג על רפואת הנפש, זה הוא קורא "שוטים".

אבל אני חושב שאנחנו צריכים כאן בכלל להבין יותר כשהרמב"ם אומר "לא יהיה להם חלק לעולם הבא, אלא הם בכלל חברים ומנחשים". הוא לא אמר לו על עבירה של מלקות. לכאורה, כשהוא לוקח ספר תורה והוא מניח אותו על ילד, האם הוא עשה לאו שיש בו מעשה? הרמב"ם לא אומר "לאו". הוא אומר שזה כל כך רבני, שזה דומה. והוא לא מביא את הלשון החרפה "אין להם חלק לעולם הבא", הוא מביא זאת קצת "בכלל הכופרים", כמו "בכלל חברים ומנחשים".

אנחנו צריכים לחשוב, כשהרמב"ם אומר על משהו שהוא בכלל אלו ואלו אנשים, האם הוא מתכוון לומר שהוא חוטא, הוא כופר, או שהוא נוגע, הוא הולך... אנחנו צריכים לחשוב שהוא לא יתקרב לכופרים.

אנחנו צריכים לזכור שמה שאתה אומר, אני לא יודע מה זה אומר במי שברך, אני לא יודע מה זה אומר, אבל למילה "רפואת הנפש" יש כאן שני פירושים אחרים. רפואת הנפש היא מה שאנחנו קוראים רפואת הנפש, או גם מה שהרמב"ם קורא כאן, היא אחד עם רפואת הגוף. זה יכול להתכוון כי דמי הנפש, דמי נפש. אבל הרמב"ם כאן, נפש מתכוון לומר את השכל שלו. כן, זה מתכוון לטוב שלו, לנשמה שלו, איך שתמצא לקרוא לזה. זה יכול גם להיות זה, ואנחנו צריכים להחזיק זאת ברור.

הרמב"ם בהלכות מזוזה

הרמב"ם מביא שהרמב"ם בהלכות מזוזה אומר הוא דבר דומה, אלו שכותבים שמות במזוזה. אנחנו לא נוהגים כמו הרמב"ם, אנחנו כן מניחים שמות במזוזה, שמות מסוימים לפחות, קצת פשרה. אנחנו כותבים שמות שאין להם משמעות, השמות י-ה-ו-ה אחרי שם הוי"ה וכדומה. ונראה שלא כולם מסכימים עם ההלכה של הרמב"ם, ויש שסוברים שכן, זה עוזר.

דובר 2: איך, מה עושים עם המשנה?

דובר 1: באמת שאלה. מה הפוך, צריך לכתוב. צריך לעיין במפרשי המשנה שם.

דובר 2: ב"קיצץ נחש הנחושת" אני חושב שהתירוץ של רמב"ם היה...

דובר 1: הרמב"ם צריך כשיש משנה. המשנה אומרת שחזקיהו לא החזיק.

דובר 2: כן, כן, לא, צריך לעיין איך הרמב"ם מסביר זאת שם, כן.

דובר 1: הרמב"ם שם מדבר על ספר רפואות, להפך, שזה היה עבודה זרה, כי אם זה היה רפואות אמיתיות, שיעשה זאת.

בקיבור, אני לא יודע. יכול להיות שלא כולם מסכימים עם הרמב"ם. אבל שיטת הרמב"ם היא בוודאי שהתורה מרפאת, אבל בדרך נפש. זה התוכן של התורה, זה מרפא את נפשו של אדם. ובוודאי, יש לזה גם השפעה של רפואות הגוף, במידה מסוימת, כמו שאמרת. אבל לא הפשט שהמילים של התורה מרפאות באופן קסום את גופו של אדם. קסום, זה לפי הרמב"ם כפירה בתורה.

המשנה ורבי עקיבא

לפי המשנה, מפרשי המשנה. צריך לזכור, זו משנה. זה לא שהרמב"ם הגיע לזה. במשנה כתוב ש"הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא". זה רבי עקיבא, הרבי של רבי שמעון בר יוחאי. אין תחרות בין בעלי שכל ובעלי... כן, אותו רבי עקיבא שנכנס לפרדס, נכנס לשמים וראה את המלאכים והכל.

כן, אה, צריך לחשוב מה זה... רואים כאן כמה דברים.

"כדי שלא תטרף דעתו עליו"

גם מה שהרמב"ם אומר "לרפאות הגוף", גם כאן דברים מעניינים. יכול להיות, יכול להיות שזו המילה. אם אומרים אחרי שהוא כבר נפגע, הוא רוצה שיקרה משהו שיצא מהגוף שלו. הוא משכנע את עצמו, נניח אדם יש לו גידול, ומישהו משכנע את עצמו "אני אומר פסוקים והגידול יעוף, וופס, זה יצא החוצה". זה יותר כמו כישוף.

מה שאין כן אומרים, אני רוצה שהאדם יהיו לו זכויות, או שרפואה תעבוד עבורו. זה דברים שהקב"ה עובד כך, שאדם שיש לו יותר זכויות מקבל יותר. הרמב"ם מאמין בזה. אדם שיש לו יותר זכויות, יש לו יותר... הוא צריך להיות טוב יותר. נו, נו, זה מאוד לא ברור.

דיון: קושיות על הרמב"ם

קושיא א: אמירת תהלים לעומת תפילה

אני לא יכול להבין שני דברים. קודם כל, מה ששואל לאו דווקא על אמירת תהלים. הרמב"ם לא אומר תפילה, הוא אומר "מתפלל". יש שתי דרכים איך אומרים תהלים, כן? סתם כך אין שאלה, כי לא כל הפרקים מזמורי תהלים הם ממש תפילות, אוקיי. אבל אפילו מי שמתפלל, אני בטוח שההלכה לא נגד תפילה, נכון? מי שיש לו מכה, בוודאי הוא צריך להתפלל. איך הוא מתפלל, הוא אומר תהלים, מסתכלים בנסים, מה בעצם, איך הוא מתפלל זה בטוח לא השאלה. השאלה היא האם הוא משתמש בזה בתורת סגולה, זה יותר סוג של דבר.

קושיא ב: למה זו כפירה?

והרמב"ם אומר דבר מעניין, שרפואת הגוף, רפואת הנפש, כי זה יכול להיחשב כמו שלא לשמה. אסור להשתמש בתורה שלא לשמה. הוא אומר שהקב"ה אומר כן לרפואת הגוף, כמו שכתוב. זה כמו קרדום לחפור בה, דבר כזה. כן, כי גם, זה מעניין, זה כל כך נורא, זה כופר בתורה מי שהוא רק לומד בשביל שיחיה בניו? זה דבר נורמלי.

קושיא ג: האם אפשר להאמין בשניהם?

משהו גם מעניין כמו שהרמב"ם, נראה שצריך להאמין שזה רק רפואת נפשות. כאילו אדם היה חושב שזה בוודאי רפואת נפשות, אבל אני חושב שיש בזה יותר מזה. כי הוא אומר "אינו אלא כופר". נראה כאילו אי אפשר להאמין בשניהם. או שזה רפואת נפשות, או שזה רפואת הגוף, ואז הוא כופר בתורה.

ביאור: גוף התורה לעומת נפש התורה

חשבתי שיש פירוש, אני לא יודע אם זה ממש הפירוש, אבל אני מרגיש שמכל הלשון שהוא מדבר מהלשונות המעניינות עם הכל, יוצא. שהשאלה היא האם התורה, בוודאי התורה היא רפואה. השאלה היא למה, איך התורה היא רפואה? גוף התורה או נפש התורה?

מה זה אומר פירוש חדש? במילים אחרות, מישהו אומר שהתורה היא דבר קדוש, או הפסוק, הלשון של הפסוק, הצליל הפיזי של הפסוק מרפא. לא, זה הגוף. אתה חייב להחזיק שהתוכן של הפסוק, התורה אומרת זאת, "כי אם שמור תשמרון את כל המצוה הזאת", אין ויכוח, זו רפואת הגוף. זה מתכוון בוודאי לאדם, אבל ככל שאני מבין.

קשר להלכה הקודמת

זה מעניין, כי הדבר הקודם שלמדנו למשל, ש"קשרים לתורה ודעת אהבה", זה גם בעצם רפואת נפשות שיש לה השפעה טובה, כן, כי זה מרגיע את האדם, זה עניין של רפואת נפשות. יכול תמיד להיות שהכוח היחיד שיש לרפא מחלה הוא תמיד דרך רפואת נפשות. כלומר, אדם נעשה קצת אדם טוב יותר, זה נקרא רפואת נפשות, ואחר כך יהיה לו את הזכות.

לא, אני חושב שכאן טמון משהו דבר מסוים, שאם מאמינים, שבגלל זה אומרים לנו תמיד, מבקשים רפואת הנפש רפואת הגוף. כן? אומרים במי שברך רפואת הנפש רפואת הגוף.

הדרך שבה רפואת הנפש מביאה לרפואת הגוף

שונים, שנאמר.

דיון: למה לאוב וידעוני יש יותר שייכות לעבודה זרה?

דובר 2: אני לא יכול להכיר, אבל צריך להבין למה לאוב וידעוני יש יותר שייכות לעבודה זרה מכל מה שהוא מנה. הם נראים טכניקות מאוד דומות.

דובר 1: לא, זה שונה. אוב וידעוני, הוא לוקח עצם והוא צועק, לא, זה דבר אחר לגמרי.

דובר 2: נו, נו. אני רואה הבדל. הוא מרעיב את עצמו והולך לבית הקברות ומקטיר קטורת.

דובר 1: לא, אבל זה מכוון למת.

דובר 2: לא טוב, הוא אומר כלל למת.

דובר 1: עובד ידעוני נראה שיש איזה כוח מהאבן ומהעצמות.

ההבדל בין בעל אוב וידעוני לשואל

הוא אומר הרמב"ם, האדם ששואל אוב וידעוני עובר על הלאו. יש פסוק נוסף לבעל אוב וידעוני שזה בסקילה, אבל נורמלי כאן בלאו של כל המכשפים כתוב "ושואל אוב וידעוני". מי ששואל אוב וידעוני שונה מבעל אוב וידעוני שמקבל סקילה, הוא מקבל מלקות.

אומר הרמב"ם, "נצטוונו שלא לדרוש שבעל אוב וידעוני עצמו", מי שמספק את השירותים של אוב וידעוני הוא בסקילה. "והנשאל בהם", הלכות שלו, הוא באיסור עשה, "ומכין אותו מכת מרדות", כי הוא לא עושה מעשה, הוא רק שואל אותו.

אבל, אומר הרמב"ם, "ואם קבל מעשה ועשה כפי מאמרו", אם הוא שאל את האוב וידעוני והוא עשה את מה שהאוב וידעוני יעץ לו, והוא עשה חס ושלום לכאורה מעשה, אז הלאו שיש בו מעשה שלו הוא לוקה.

הלכה יז: מכשף חייב סקילה

הלאה אומר הרמב"ם, והלאה כתוב, "והמכשף חייב סקילה והוא שעשה מעשה כשפים".

תמימות דעת – דער רמב"ם'ס שיטה אין הלכות עבודה זרה

אומר הרמב"ם, הדברים האחרים עד עכשיו, כל הדברים עד עכשיו נקראים אצלו מכשף, ומה הוא דבר חדש? אולי מכשף הוא כך, ומה שלא יהיה כך, וכל דור יכול להמציא מיני כישוף וטכניקות חדשות.

אומר הרמב"ם, זהו, זהו "והוא שעשה מעשה כשפים", הוא עשה מעשה כשפים אמיתי. הוא עשה טכניקות מסוימות ואולי באו אליו מסוימים, איני יודע.

דיון: מה משמעות "מעשה כשפים" לפי הרמב"ם?

דובר 2: מעשה כשפים אמיתי אינו אומר לפי הרמב"ם שהוא עשה שיש לו כוח אמיתי, כי הרי הוא הולך לומר בעוד רגע שהכל שקר וכזב.

דובר 1: לא, אבל לפחות הוא עצמו, הוא עשה איזה מעשה. הוא עשה איזה מעשה, שאני מבין שהוא עצמו, ההבדל בין אוחז עיניים לכאורה הוא שלם והוא עצמו גם נכלל, הוא חלק מה... הוא בתוך התכנית.

אני מתרגם את זה פשוט מאוד. אוחז את העיניים, במקום שהוא עושה, הוא לא עושה שום מעשה כשפים ומשלים, הוא מחבר שני דובים ועם הקסם מסובב אותו, איני יודע מה. אוחז את העיניים לא עושה כלום. הוא עושה ישירות את המעשה, הוא מוציא נחש מהכובע שלו. אבל הוא לא עושה באמצע לפני זה מכה שלוש פעמים על גב הדוב, איני יודע מה. זה ההבדל.

אוחז את העיניים

ויראה שעושה ואינו עושה, נראה שהוא עושה משהו, אבל הוא לא עושה כלום. אוחז את העיניים, ויראה שעושה ואינו עושה, הוא גורם לאדם שרואה לחשוב שהוא עושה משהו, לוקה מכת מרדות. למה? כי שלב שהוא כבר במכשף בכלל, לא ימצא כך, זה שוב, אבל אוחז את העיניים, לא עושים את ... שוב, מכשף חייב סקילה.

רואים גם ש"כדי שלא תטרף דעתו עליו". אני חושב ש"כדי שלא תטרף דעתו עליו" זה גם מאוד דומה, כי זה נוגע בדעתו של אדם, וזה עוזר לו. וזו הפשרה. זה לא שהתורה מרפאת, אלא זה נוגע בדעתו של אדם.

ואגב, זו הפשרה. כלומר, אנחנו מתחשבים באדם שהוא נבוך, הוא מאמין בזה. הרמב"ם לא אומר ש"כדי שלא תטרף דעתו" היא מצוה. הוא אומר שזה היתר. זה היתר למי שהוא נבוך משוכנע.

במילים אחרות, יכול להיות שזה גם כאן היתר. כמו שאני אומר פיקוח נפש, מישוהו נותן... אפילו הרמב"ם עצמו, תדמיין שמגיע יהודי שנמצא במצב של פיקוח נפש, ואין דרך לעזור לו אלא לתת לו איזה קמיע שהרמב"ם סובר שזה לא עוזר. יכול להיות שהוא היה נותן לו את הקמיע, כי "לישב דעתו". וזה... אפשר ליישב בזה הרבה צדיקים שנתנו קמיעות. לא תמיד הם האמינו תמיד שזה עוזר. שלישוב דעת זה גם משהו שווה.

אוקיי, טוב, זה העניין של... בואו נסיים, הם צריכים להתפנות.

הלכה טו: דורש אל המתים

אומר הרמב"ם הלאה, הלך עם דורש אל המתים.

דובר 2: מצוין. מה זה?

דובר 1: אומר הרמב"ם הלאה בפסוק, "ולא ימצא בך... ודורש אל המתים". מה זה?

אומר הרמב"ם, "זה המרעיב עצמו", התרגול הוא כך, הטקס הוא, מרעיבים את עצמם, מתענים, "והולך ולן בבית הקברות", זו ההגדרה של טיפוס, הגמרא אומרת, שוטה. הוא הולך והוא ישן בבית הקברות, "כדי שתבוא עליו רוח הטומאה", כדי שרוח הטומאה תבוא עליו, "ויודיעוהו מה ישאל עליו", כדי שהמת יבוא בחלום ויודיע לו מה שהאדם ישאל מהמת, המת יענה לו.

"ויש אחרים", אומר הוא, "שהם לובשים מלבושים ידועים", הם לובשים בגדים מסוימים, "ואומרים דברים", הם אומרים מילים מסוימות, "ומקטירים קטורת ידועה", הם מקטירים קטורת ספציפית, "וישנים לבדם", הם ישנים לבד, "כדי שיבוא מת פלוני ויספר עמו בחלום".

אומר הרמב"ם, "כללו של דבר, כל העושה מעשה כדי שיבוא המת ויודיעו", עושים מעשים כדי שהמת יבוא ויודיע, "לוקה, שנאמר 'לא ימצא בך... דורש אל המתים'".

דיון: למה הרמב"ם מביא מלבושים ידועים?

דובר 2: אה, זה לפני שהוא הביא מלבושים ידועים, כי אז זה מעשה.

דובר 1: יכול להיות מרעיב עצמו ולן, לא יודע איך, אולי גם זה מעשה. הוא רוצה לומר, לא רק ההוא, אלא אם יש עוד טכניקות.

דובר 2: מה הטכניקה שעושים? מה זו טכניקה שיש בה מעשה ושואלים מהמתים?

דובר 1: לא לאכול זה לא מעשה. אולי ללכת לישון בבית הקברות.

זה מעניין שרואים שמרעיב עצמו, לא התענות. זה פשוט, הוא מענה את עצמו. לא כי זה היה דבר טוב היה ללכת להתענות.

הלכה טז: שואל אוב וידעוני

והלאה כתוב שם, "שואל אוב וידעוני". אומר הרמב"ם, מה זה אומר?

וכבר למדנו קודם שמי שעושה אוב וידעוני, כבר למדנו בהלכות עבודה זרה, שהוא הרבה יותר חמור מכל המכשפים האלה, ועליו מגיע סקילה, כי אוב וידעוני יש לו ממש שייכות לעבודה זרה. אבל רק כאן, השואל אוב וידעוני, לו לא מגיע סקילה, הוא אותו חומר כמו כל שאר המכשפים או שואלים מכשפים.

אומר הרמב"ם, "אסור לשואל בעל אוב או בעל ידעוני". הוא לא שואל, האדם שעושה אוב וידעוני. הוא כבר למד קודם, לוקחים עצם ודברים

דיון: למה מכשף חייב סקילה?

דובר 2: למה? איפה הפסוק שמכשף חייב סקילה? מכשף לא עומד בפסוק של...

דובר 1: בסדר.

דובר 2: מהו הפסוק של מכשף?

דובר 1: מכשפה לא תחיה?

דובר 2: מכשפה לא תחיה אומר...

דובר 1: כן, מכשפה לא תחיה עומד פסוק נפרד על מכשף. כל האחרים, מעביר בנו ובתו באש, קוסם קסמים, מעונן, לא עומד... עומד רק הלאו. מכשפה לא תחיה, מגיעה סקילה.

לאו שניתנה לאזהרת מיתת בית דין

ממילא מי שעושה זאת, הוא עושה מעשה כישוף, הוא לא מקבל סקילה. אוהו את העיניים לא מקבל סקילה, הוא לא מקבל מלקות, הוא מקבל רק מכת מרדות. למה? כי הלאו שעומד אצל מכשף, עומד לא ימצא כך כל הדברים האלה, מעביר בנו ובתו באש, וכו' וכו' וכן הלאה. אז הלאו אינו לאזהרת מיתת בית דין. אז פשוט שאחד מהדברים, חלק מהלאו, מקבל מיתת בית דין. אבל למה אין... מכשף ספציפית, לא כולם, כי כולם אינם ניתנה לאזהרת מיתת בית דין, לכולם אין מיתת בית דין. רק מכשף.

אבל המעשה אינו ניתנה לאזהרת מיתת בית דין, רק המעשה עצמו ניתן לאזהרת מיתת בית דין. האזהרת בית דין אומרת לא רק, האזהרת בית דין אומרת רק כשיש מכשף אמיתי.

משל מעדות שקר

זוממי עדים, זה גם עדות שקר, זה אכן בכלל לא יומתו בעדות, אבל מכיוון שזו גם עדות שקר, הם פטורים ממלקות. מהי המילה עדות שקר? כי לא היה מעשה. כי אם לא היה מעשה, לא מגיע לו סקילה וגם לא מלקות.

פרק יא הלכה יז-יח: מכשף, אוהו את העיניים, והטבע האמיתי של כישוף

הלכה יז: דיון על אוהו את העיניים — קושיה וניסיון להבין את הרמב"ם

דובר 1:

והאזהרת מיתת בית דין אומרת רק כשיש מכשף אמיתי.

דובר 2:

לא, לא, לא, לא, לא.

דובר 1:

אז ממילא מי שהוא אוהו את העיניים הוא אכן בכלל לא ימצא כך בכלל, אבל מכיוון שזה גם אוהו את העיניים, כי הוא לא עשה שום מעשה?

דובר 2:

בדיוק, כך הוא אומר. כי הוא לא עשה שום מעשה לא מגיעה לו סקילה וגם לא מלקות?

דובר 1:

בדיוק, וממילא מגיע לו... לא, לא, לא, הוא מדבר על שזה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, לא על שזה לאו שאין בו מעשה. אם זה לאו שאין בו מעשה הוא יכול כן לקבל.

דובר 2:

לא, אי אפשר לקבל.

דובר 1:

זו סתירה עם הרמב"ם הקודם, שהרמב"ם אומר שאוהו את העיניים הוא...

דובר 2:

כאן מדברים על אוהו את העיניים שהוא בתורת כישוף, כי שם היה אוהו את העיניים בתורת מעונן, אז אפשר לומר כך.

דובר 1:

כן, אבל מה ההבדל? זה אותו דבר. שם נאמר במפורש שלוקים, כאן כתוב שלא לוקים. מה שאתה אומר בתורת כישוף, מה זה אומר בתורת כישוף? אתה יודע שאוהו את העיניים, צריך לומר.

דובר 2:

אוהו את העיניים לא ברור, כי מה שאתה שואל, לא כתוב שלא שניתן לאזהרת מיתת בית דין צריך להיות התראה. אז מכשף, מתי המכשף שלא מקבל מלקות? הוא מקבל סקילה. אז מה תאמר שהוא מקבל מלקות מתי? כשהוא אוהו את העיניים, פתאום הוא מקבל מלקות? מאיפה זה בא? משהו מוזר כאן, משהו לא ברור.

ניסיון להבין: אוהו את העיניים אינו ממש מכשף

דובר 2:

יכול להיות שהמילה היא כי אוהו את העיניים אינו בכלל מכשף, זה לא ממש מכשף, אלא זה בכלל מכשף. וממילא אפילו אם אוהו את העיניים ועושה זאת כן במעשה, נראה שהמילה כאן היא אוהו את העיניים אפילו הוא עושה זאת כן במעשה, הסיבה למה הוא לא מקבל מלקות היא בגלל שזה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, לא בגלל שזה לאו שאין בו מעשה. ולמה הוא לא מקבל סקילה? כי מכשף אומר דווקא כשהוא עושה מעשה כישוף אחר, לא אוהו את העיניים.

דובר 1:

מאיפה בא האיסור אוהו את העיניים אז? משהו חסר. אתה מבין שמהו חסר?

דובר 2:

למה זה כן בכלל ולמה זה לא בכלל? כשמהו חסר, צריך ללמוד את הגמרא על זה, כשמהו הכניס חסר עם כבר. חידוש שנראה בעמדותיים הוא, שמכשף אמיתי הוא כשיש מעשה כישוף אמיתי, מה שזה אומר. אוהו את העיניים הוא גם ענף של מכשף, אבל זה לא העצם של מכשף, כי עצם של מכשף מגיעה סקילה. ועל אוהו את העיניים הזה כי סקילה יכולה לבוא זה לא ממש מכשף, אלא זה רק בכלל מכשף, ומכיוון שזה לאו, לאו זה החבר כן כאן, אבל מכיוון שזה לאו ש... אני לא צריך כאן מיתת בית דין על זה.

המהלך בפסוקים: מכשפה לא תחיה ולא ימצא כך

דובר 2:

אולי זו המילה, הייתי אולי אומר כך, מכשפה, כשכתוב בתורה, מכשפה אומר מכשף אמיתי, מה שזה אומר. לא ימצא אומר משהו שהוא אפילו רק דומה, כי לא יהיה ביניכם משהו שהוא מין כישוף. ממילא זה הופך ללאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, וזה אומר שבלאו יש את מי ש... אפשר לעבור על הלאו כמו שעליו יקבל על זה סקילה, ולא שניתן לאזהרת מיתת בית דין, ואין על זה מלקות.

דובר 1:

משהו אני מפספס, מה הוא אומר? אני קורא שהסיבה שזה לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין שלא מגיעה מלקות היא כי האזהרה אינה אזהרה של מלקות האזהרה היא אזהרה של... כשיש מיתה באיסור אומרים לו שהוא יקבל סקילה.

דובר 2:

בקיצור כל הדברים האלה לא עולים על הרמב"ם הזה. אנחנו יכולים גם להודות שאנחנו לא מבינים זה לא ברור. יכול להיות שזה שהרמב"ם אומר בכלל לא הולך על אוהו את העיניים, אולי זה הולך בכלל על מכשף עצמו? ואז מה נבין?

דובר 1:

לא, הוא לא הולך על אבל אוהו את העיניים. הוא לא יסיים את אבל אוהו את העיניים כשהוא אומר מכת מרדות. למה? הוא אומר לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין... אין לזה שום קשר ומשהו חסר. משהו בטוח חסר במשפט.

לא בכלל ישראל אם אתה טיפש. לא, לא ראוי לאדם חכם להאמין בכל הדברים האלה.

ולא להעלות על לב שיש בהם תועלת — לא רק לעשות, אפילו להאמין
דובר 1:

ולא רק זאת, "למשוך" אומר לכאורה לעשות את המעשה, "ולא להעלות על לב שיש בהם תועלת". תועלת אומר תועלת, רפואה. אה, אני יודע. שנאמר, אתה רואה פסוק, "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל". היהודים לא הולכים אחרי נחש וקסם. מה הפשט? חשבת "לא נחש ביעקב" אומר שליהודים אין מזל, אין מזל לישראל? לא, הרמב"ם אומר שיהודי חכם יותר, הוא לא עושה נחש וקסם.

ונאמר, "כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעוננים ואל קוסמים ישמעו", הגויים הטיפשים, עובדי עבודה זרה, הם שומעים למעוננים וקוסמים. ו"אתה", אתה יהודי חכם, "לא כן נתן לך ה' אלקיך", לך נתן הקב"ה הרבה יותר טוב מזה, הוא נתן לך חכמה. נביא עומד שם אחר כך, אבל כן, הרמב"ם לא מביא את ההמשך של הפסוק "נביא", נכון? הוא הביא את הפסוק הזה קודם בהלכות יסודי התורה לומר שנביא לא מחדש דעת, אלא אומר לך דברים פשוטים. אבל הרמב"ם אומר, אמת, הוא אומר שם, אז "אין ראוי להעלות על לב". הרמב"ם אומר שם מה שהוא מביא כאן, עובדי כוכבים, אולי התורה אסרה את זה, כן, כי זה גורם שנמשכים לעבודה זרה. אבל הרמב"ם אומר, אפילו אם לא, זה סתם שטויות.

כל המאמין בדברים אלו... אינו אלא מן הסכלים — הטעות הגרועה ביותר
דובר 1:

תראה את החלק הבא, שם זה יותר ברור: "כל המאמין בדברים אלו וכיוצא בהן, ומחשב בלבו שהן אמת ודברי חכמה, אבל התורה אסרתן", הוא חושב כך, אבל מה אעשה, זה דבר טוב, אלא שאסור לי. אחד מהטיפשים ומחסרי הדעת, ולא מהיהודים שהם חכמים מחוכמים.

בכלל הנשים והקטנים, כאן הוא רוצה לומר, אני מדבר אם הם לא רשעים, לא רשע, סתם יהודי פשוט, סתם יהודי פשוט, סתם יהודי פשוט, הוא עבירה, העבירה היא לעשות, אבל להאמין הוא בכלל הנשים וקטני הדעת. אבל בעלי החכמה תמימי הדעת, וכאן הוא אומר, תמים תהיה עם ה' אלקיך, שלא ילכו אחרי הדברים האלה, הוא הולך לומר, תמים אומר תמימי הדעת, מי שיש להם דעת שלמה, ידעו בראיות ברורות, ידעו, ידעו בראיות ברורות, שכל אלו הדברים שאסרה תורה אינם דברי חכמה, כל הדברים האלה שהתורה אסרה אינם דברי חכמה, אלא תוהו והבל, זה ריק וטיפשי ומטופש, תוהו והבל, זה דברים בלי תוכן, זה לא עובד פיזית, שנמשכו בהם חסרי הדעת ונטשו כל דרכי האמת בגללן. חסרי הדעת, בגלל זה הם בכלל איבדו קשר עם המציאות, הם איבדו את דרכי האמת, כי אם אדם, כל השקפת עולמו נהרסה, כי זה לא מבין, אתה רואה שכישוף, זה מוציא חלק חשוב מהפאזל, ועכשיו אין לו כבר שום השקפת עולם ברורה בכלל, עכשיו הוא כבר לא מבין כך העולם עובד, כי אתה רואה דברים מוזרים שאי אפשר להסביר.

סטייה: המהלך של עבודה זרה — איך כישוף הורס השקפת עולם
דובר 1:

אבל זה אולי ההסבר למה הגויים השתמשו בזה, אחר כך נמשכו לעבודה זרה, דרכי האמת, האמת של אברהם אבינו. הם רצו להטעות גוי, הוא לא היה מאמין שעץ יכול להיות האל שלו, קודם עשו לו שכבר לא תהיה לו השקפת עולם נורמלית, הוא כבר יהיה כל כך מבולבל, אז אפשר להכניס לו כל דבר.

זה פשט טוב, זה אמת שכל השטויות האלה, זה או זה או דרכי האמת, זו תחרות. למעשה, אדם שמתייאש מלהיות בעל שכל, מלהבין את העולם, אז אפשר להכניס לו כל דבר שאתה רוצה. או סתם, כי הגויים שמוכרים את זה אומרים, "אה, זה עובד כך, כי הדמות פלוני בן פלוני אמרה", לאט לאט מתבלבלים ומאבדים את האמונה.

ומפני זה אמרה תורה... תמים תהיה עם ה' אלקיך — תמים אומר תמימי הדעת

הוא לא אומר כלום על לאו שזה שונה ממכשף, למה שניהם, המכשף הוא לא שניתן כך זה פשוט. מה שהוא אומר במשפט האחרון, הוא שמכשף הוא לא שניתן כך זה פשוט, וצריך להכניס את זה בעצמו עם כל השיעור כבר. לא, שוב, מכשפה לא תחיה ממשיך, כי מכשף מקבל סקילה. אבל אוהו את העיניים הוא לאו של משהו אחר ולא נכנס בגדרי של מכשפה לא תחיה, הוא רק נכנס בגדרי בפסוק של לא ימצא בך.

דובר 2:

אני לא רואה, you're adding חתיכת רמב"ם שלמה, שהרמב"ם בדרך כלל כותב ברור מה הוא רוצה לומר. אפשר לומר שהוא מנסה לומר פשוט שזה מדבר על מכשף, שכל פעם שמקבל סקילה לא מקבל מלקות. I don't know אם זה אמת, זה תשתרף שם מיתות, כמו נזיר ששותה יין. כל פעם שיש סקילה לא מקבלים מלקות. אני לא רואה אז שזה היה הרבה יותר פשוט. I'm not sure.

דובר 1:

בסדר, כל המפרשים מתקשים. זה mystery שם.

דובר 2:

אולי יש דין מלקות אבל לא מיתה? אולי זה מלקות מרדות, זה לא מדין מקרא. מלקות מקבלים...

הלכה יח: דברים אלו כולם דברי שקר וכזב הן — השקפת הרמב"ם על כישוף וכל הדברים האלו

דובר 1:

עכשיו הרמב"ם הולך לסיים עם דבר סיכום כזה, עם דברי סיום שלו על כל הפרק. מ... מ... מ... כן, לא חוקת הגויים, חוץ ממנחש. חוץ מההלכה השנייה, של מנחש. דברים אלו כולם, זה הולך גם על מכשף ואוב וידעוני שלמדנו קודם. דברים אלו כולם דברי שקר וכזב הן, זה הכל שקר וכזב. אין כוחות אמיתיים, המכשף לא מוריד כוחות מהשמים וכן הלאה. דברי שקר וכזב. והם שהטעו בהם עובדי עבודה זרה הקדמונים לגויי הארצות כדי שינהו אחריהם. שקרנים גדולים, חברים, המציאו את זה, הם עצמם לא האמינו בזה, זו תכנית. ועובדי עבודה זרה המציאו את זה, כדי להטעות את גויי הארצות.

חזרה לפרק א' — ההיסטוריה של עבודה זרה

דובר 1:

יש להם הרבה דברים שהטעו בהם את עובדי עבודה זרה. עשו בניינים יפים, היכלות, נטעו אשרות. זה הולך all the way back לפרק א', בעצם. זה כמו שזה משהו מפרק א'. עשו נביאי שקר. עוד אחד מהדברים שהם עשו הוא כל הכישוף הזה. כן, הם הטעו בזה את גויי הארצות, באמירה שיש כוחות גדולים וכן. הרמב"ם עצמו לא מזכיר את המילים שאתה אומר כוחות, כי אני מניח שהוא רואה משהו שיש. הוא אומר דברי שקר וכזב. הוא לא מסביר מה האופן. אתה אומר שהאופן הוא איזה מלאך או איזה כוח עושה את זה. כן, בפרק א' הוא רמז קצת שזה הכוחות של מלאכים, כוכבים.

ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים — חלק מלהיות יהודי הוא להיות חכם

דובר 1:

ממילא, ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים למשוך אחרי מעונן וקוסם. הוא אומר, הוא לא אומר כאן רק שאסור לעשות את זה כי אז נעשים דומים לעובדי עבודה זרה או נעפים של עבודה זרה. הוא אומר יותר בשורש, כי יהודי לא יכול ללכת אחרי שקר ואחרי טיפשות, "ואין ראוי לישראל שהם חכמים מחוכמים". כאן רואים שחלק מלהיות יהודי הוא שצריך להיות חכם מחוכם. שומע? יהודי חייב להיות חכם, אין דרך אחרת. יהודים הם חכמים. ממילא הגוי, הגוי הטיפש, מאמין בכל השטויות האלה, בסדר. אתה יהודי, אתה יהודי חכם, במה אתה מאמין? זה לא מתאים לך להאמין. זו עבירה גדולה להיות טיפש. איפה. אה, מכאן יש ראייה, הרי, מחפשים ראייה תמיד.

דובר 1:

חידוש: אמונה אינה נוגדת את המציאות – הקב"ה הוא המציאות הגדולה ביותר

דבר מעניין שהרבה אנשים חושבים הוא, שכדי להאמין צריך ללכת קצת נגד המציאות, צריך להיות מסוגל לעצום עיניים. הרמב"ם אומר לא, שכח מזה. הקב"ה הוא המציאות הגדולה ביותר, וזו גם תמימות. תמימות פירושה שאתה הולך נכון, אתה הולך עם המציאות. זו התמימות האמיתית. הרמב"ם מפרש תמים – שלמות ודעת.

תמימות כהשקפת עולם שלמה

אבל זה מעניין, תמימות יכולה גם להיות שיש לך השקפת עולם שלמה, הקב"ה ברא את העולם ומבינים שהכל מסתדר. ההיפך מתמימות הוא כשכל כך הרבה דברים קורים שאני לא יודע מה המשמעות, ומתחילים לראות כישופים. מוציאים חלקים מהפאזל, עכשיו אין לך את הפאזל השלם. תמים כפי שאתה אומר פירושו שהכל מסתדר, הקב"ה ברא את העולם ומבינים הכל, מבינים איך זה עובד, כי הכל מסתדר. כשנכנס כישוף, חסר בתמימות, כי נכנסים חלקים שלא מבינים.

מחלוקת ראשונים: רמב"ם נגד רמב"ן

כן, אפשר גם לזכור שיש מחלוקת על זה. הרמב"ן אמר בדיוק להיפך, שהרמב"ם הוא תמים, הוא אומר שהוא יותר מדי צדיק, הוא אומר שהוא הולך נגד המציאות, הוא רואה שכישוף עובד כן. בקיצור, יש בזה מחלוקת ראשונים, אבל שיטת הרמב"ם היא עדיין שיטה טובה.

מוסכם לכל הדעות: **אין ראוי לישראל שהם חכמים**

את התהלים צריך להבין, ויש שם פרק חשוב וזה פרק קשה. אבל זה לכל הדעות, זה מוסכם לכל הדעות, ש"אין ראוי לישראל שהם חכמים"

ומפני זה אמרה תורה כשהזכירה על כל אלו ההבלים, בגלל זה התורה הזהירה, כשהתורה הזהירה שלא ללכת אחרי הטיפשות, התורה אמרה "תמים תהיה עם ה' אלקיך", להיות חכם, להיות בעל דעת תמימה, להיות בעל דעת ברורה, כי כך לא ילכו אחרי הדברים האלה.

בדיוק הפוך ממה שהעולם חושב, העולם חושב שתמים אומר שצריך להיות תם, צריך להיות טיפש. להיפך, צריך להיות חכם. התורה אמרה שצריך להיות בעל דעת ברורה. אבל צריך להיות חכם גדול כדי להיות מסוגל עם...

תמימות דעת – שיטת הרמב"ם בהלכות עבודה זרה

הפסוק "תמים תהיה עם ה' אלקיך" – תמימות אינה נאיביות, אלא שלמות הדעת

כפי שהרמב"ם אומר עניין כזה בהלכות עבודה זרה, כשנזדוירו כל עולי עולם. לפני כן התורה הזהירה, כשהתורה הזהירה שלא ללכת אחרי הטיפשות, התורה אמרה, "תמים תהיה עם ה' אלקיך" - תהיה חכם, תהיה לך תמימות דעת, דעה חזקה וברורה, ובגלל זה לא תלך אחרי הדברים האלה.

זה לא אומר שאתה צריך להיות תם, טיפש, להיפך, אתה צריך להיות חכם. הרמב"ם אומר שאתה צריך להיות בעל חכמה גדולה כדי לדעת שזו טיפשות. הרמב"ם אומר ש"תמים", מה המשמעות של תמים? תמים פירושו שלם, לא קטן שהוא חסר דעה, אלא תמים דעה. ואז תהיה "עם ה' אלקיך", כי הקב"ה הוא האמת.